

STATENS HISTORISKA MUSEER

STATENS HISTORISKA MUSEUM

KUNGLIGA MYNTKABINETTET

UTREDNING

OM DEN INTERNATIONELLA VERKSAMHETEN PÅ STATENS HISTORISKA MUSEER

av Anna Källén, Fil Dr

OKTOBER 2005

REVIDERAD I MARS 2006

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
1. INLEDNING	4
Bakgrund	
Kort historik	
2. LÄGESÖVERSIKT	7
Styrdokumenterna ur ett internationellt perspektiv	
Enkätundersökning i juni-augusti 2005	
Aktuella internationella projekt på SHMM under 2005	
Finansiering och budget	
3. ANALYS	23
Enkätundersökning – analys och tolkning	
Möjliggörande och begränsande interna faktorer	
Mission, vision och uppdrag – och enkätundersökningen	
4. AVSLUTANDE REFLEKTIONER	30
Hur bör SHMM:s internationella verksamhet se ut idag?	
Hur skiljer sig dagens situation från målsättningen?	
Förslag till strategiska åtgärder	
5. LITTERATUR	35
6. FÖRKORTNINGAR	36
7. BILAGOR	37
1. Tillfälliga utställningar 1940-2005	
2. Formulär för enkätundersökning juni-augusti 2005	

SAMMANFATTNING

Mellan maj och oktober 2005 genomfördes en utredning om den internationella verksamheten vid myndigheten Statens historiska museer. Initiativtagare var myndighetens ledning, och den bakomliggande orsaken till utredningen var ett växande behov av att identifiera den befintliga internationella verksamheten vid myndighetens tre museer och ta fram förslag på hur den kan tydliggöras eller förändras för att integreras i högre grad i myndighetens totala verksamhet.

Rapporten inleds med en kort historik över myndighetens internationella verksamhet från 1943 och framåt, med hänvisning till en förteckning över nationella och internationella utställningar mellan 1940 och 2005 i bilaga 2. Därefter följer en genomgång av de aktuella kulturpolitiska målen och myndighetens styrdokument ur ett internationellt perspektiv. I nästa avsnitt beskrivs en enkätundersökning där museets personal har besvarat frågor om sin egen och andras internationella verksamhet under 2005. Resultatet från enkätundersökningen analyseras och diskuteras därefter i relation till de kulturpolitiska målen och styrdokumenterna.

Resultaten av enkäten visar att SHMM har en omfattande internationell verksamhet både bed avseende på form och geografisk spridning, men att den omges av en stor otydlighet i organisationen. Enkätresultaten påvisade tydliga skillnader mellan de olika enheterna på SHMM, både gällande den internationella verksamhet som utförs, och hur den uppfattas av enhetens anställda. Det finns vidare en genusproblematik i förhållningssättet till internationell verksamhet, där den traditionellt manliga domänen av antikvarieverksamhet och myndighetsledning som utför internationellt arbete i statusfyllda projekt- och nätverksformer, medan de traditionellt kvinnliga tjänsterna i entréverksamhet och lärande inte värdesätter sin internationella verksamhet, trots att den är av stor omfattning och vikt för organisationen som helhet.

Som ett resultat av analysen har fem begrepp kunnat identifieras i skärningspunkten mellan SHMM:s mission och ett aktuellt internationellt intresseområde: *Demokratisering, Mänskliga rättigheter, Mångkultur/mångfald, Perspektiv på utveckling*, samt *Internationell medvetenhet och kompetens*. Alla dessa begrepp återfinns i kärnan av SHMM:s verksamhet.

En sammanfattning av resultatet lyder: personalen ska ha omvärldbevakning som en självklar del av arbetet, och till det måste det avsättas tydliga resurser. All personal måste veta att de är en del av världen, och att de förhåller sig till omvärlden med god självkänsla, det vill säga med säkerhet som innefattar ett förtroende för den egna verksamhetens kvalitéer, och ödmjukhet inför dess brister. Även ett arbete med ett material eller en utställning som beskrivs som exklusivt svenskt, ska ske med en tydlighet och en medvetenhet om de politiska och ideologiska konstruktioner som omgärdar det, utifrån ett internationellt perspektiv. All personal ska arbeta med en medvetenhet om att Sverige är en del av världen, och är en politisk och ideologisk konstruktion med sina egna specifika förutsättningar. För att nå denna målsättning har utredningen rekommenderat: (1) ett aktivt deltagande i internationellt arbete: samarbete, kontakter, forskning, erfarenhetsutbyte, osv. Det här området kan och bör utvecklas på alla enheter och inom alla personalgrupper. Insatsen kan vara mycket liten eller mer omfattande, samt (2) en fördjupning i kunskapen om de områden och begrepp som enligt styrdokumenterna står i centrum för den internationella verksamheten på SHMM: *demokratisering, mänskliga rättigheter, mångkultur/mångfald*, samt *perspektiv på utveckling*.

1. INLEDNING

BAKGRUND

I maj 2005 inleddes en utredning om den internationella verksamheten vid myndigheten SHMM. Initiativtagare var myndighetens ledning, och den bakomliggande orsaken till utredningen var ett växande behov av att identifiera den befintliga internationella verksamheten vid myndighetens tre museer – Historiska museet, Kungl. myntkabinettet och Tumba bruksmuseum – och ta fram förslag på hur den kan tydliggöras och/eller förändras för att integreras i högre grad i myndighetens totala verksamhet. Behovet av tydliggörande har sin grund i en ständigt ökande internationalisering av samhället i stort, och en medföljande kursändring i den svenska kulturpolitiken, som sedan ett knappt år tillbaka har ett tydligt uttalat intresse för internationella frågor (Pagrotsky 2005, Regeringskansliet 2005).

Jag som har genomfört utredningen och skriver rapporten heter Anna Källén, och är arkeolog med inriktning på Sydostasiens fastland. Jag disputerade vid Uppsala Universitet på hösten 2004, med en avhandling som bygger på resultaten av ett mångårigt Sida-finansierat fältarbete i Laos. Som arkeolog har jag alltid haft ett internationellt verksamhetsfält, framför allt med fokus på Sydostasien och Oceanien, men även med aktiva kontakter inom den brittiska arkeologin. Jag har ingen tidigare erfarenhet av att arbeta inom SHMM, men har under en kortare tid varit verksam vid Östasiatiska museet och haft uppdrag för myndigheten Statens museer för världskultur. Även om målsättningen inte alls har varit att skriva en personlig betraktelse över den internationella verksamheten vid SHMM, så måste mina tidigare erfarenheter av nödvändighet prägla det perspektiv jag har valt för utredningen, och kommer därför att visa sig både i tillvägagångssätt och i definitionen av centrala begrepp.

Ordet *internationell* har jag valt att använda i dess vidaste mening, det vill säga som betecknande för alla relationer, institutionella och individuella, mellan representanter för olika nationer (i meningen stater, eller länder) inom ramarna för verksamheten i SHMM. Utredningen tar sin utgångspunkt i den faktiska verksamheten på SHMM:s samtliga enheter, i nutid, kartlagd med hjälp av en enkätundersökning där museets personal har besvarat frågor om sin egen och andras internationella verksamhet under 2005. Anledningen till att jag har valt att utgå ifrån den faktiska verksamheten vid samtliga enheter, är att ett huvudsyfte med utredningen är att tydliggöra den aktuella situationen för den internationella verksamheten vid SHMM, och eftersom jag anser att *internationell verksamhet* bör betraktas som ett begrepp av mycket vid omfattning, måste min beskrivning och analys därför kunna spegla den komplexitet som en seriös internationell verksamhet bör uppvisa (jfr SOU 2003:121, s 32). Det innebär att den här utredningen har som målsättning att möta och belysa olika delar och nivåer av organisationen, både strategiska och operativa, för att undersöka hur begreppet *internationell verksamhet* uppfattas och används i teori och praktik. Med SHMM:s faktiska verksamhet som utgångspunkt, kommer den internationella verksamhetens relation till det politiska uppdraget och styrdokumentens mission och vision, att analyseras för att söka en förståelse av vilka faktorer som är avgörande för att i förlängningen kunna nå målet med en tydlig och integrerad internationell verksamhet, som bidrar positivt till SHMM:s verksamhet i stort.

KORT HISTORIK

Fjärran från tidens hets och hatfyllda tummel
Här i minnenas salar, i det förgångnas fred
känner du att du har rot, att du bygger vid fädernas kummel,
att du är långt ifrån färdig i bara ditt ätteled.

Här tiger dagens drama och skräck som rider.
Här lär du i andakt läxan som den vise vet:
Liv blir ditt ögonblick först när du lever i alla tider,
Du får mening som sekunden i en ändlös evighet.

(ur Ture Nermans invigningsprolog 17 april 1943, återgiven i Odelberg 1977:19)

Statens historiska museum har alltsedan invigningen med utställningen *Tiotusen år i Sverige* 1943 vilat på en grund av samhälleligt engagemang, som i varierande grad har kommit till uttryck i museets praktiska verksamhet genom åren (Janson *et al* 1989:6). Riksantikvarie Sigurd Curman, som stod bakom tillkomsten av Historiska museet, var starkt engagerad i baltikumfrågan under krigsåren, och tog hand om både föremål och forskare från de baltiska länderna när det var som oroligast. Den baltiska gången, intill rosengården, påminner fortfarande om Curmans medmänskliga gärning, när han gömde baltiska forskare i en av museets korridorer under andra världskriget.

Ture Nermans prolog till invigningen av Historiska museet i april 1943 speglar andemeningen i skapandet av Historiska museet. Hans ord har en tydlig koppling till 40-talets brännande samhällsfrågor, starkt präglade av andra världskriget, men det är i människans egen existens som hon finner drivkraften för historieintresset. I luthersk anda menar Nerman att den svenske medborgaren kan finna frid genom att känna vördnad inför sin mänskliga litenhet i historiens oändliga evighet, men också genom att äga patriotisk kunskap om den svenska nationella identiteten. Vi utläser ur hans ord även en existentiell önskan om att historien ska ge lisa för en trasig själ, och vi ser en längtan efter en större verklighet där den krigshärjade 1940-tals-människan finner sin rot och känner fred. Vi finner samma längtan efter att historien ska ge oss en känsla av frid och ett större meningsfullt sammanhang i 2000-talets Sverige, men här är längtan efter det förflutna ofta formulerad som en längtan bort från det stressade moderna tillståndet, långt bort, till ett fjärran land och en annan livsfilosofi. Ture Nermans ord illustrerar på så sätt även vår tids längtan efter det förgångna, men hos oss erbjuder patriotismen ingen trygghet, utan forntiden har istället antagit samma karaktärsdrag som ett främmande land (jfr. Lowenthal 1985).

De första utställningarna vid Historiska museet under 1940-talet präglas, med undantag av ett stort antal internationella myntutställningar, av ett exklusivt nationellt och nationalistiskt förhållningssätt till historien. Endast ett fåtal utställningar, såsom *Orientalisk textilkonst* och *Norskt och engelskt i svensk gotik* uppvisar ett intresse för omvärlden (se bilaga 2).

Efterkrigstiden fram till mitten av 1970-talet präglas av en annan politisk och ideologisk anda, och mot slutet av perioden finns ett tydligt radikalt politiskt engagemang hos många anställda vid Riksantikvarieämbetet och Historiska museet. Under den här tiden ökar också andelen internationellt orienterade utställningar, ett exempel från 1968 är *Ockuperad stad – Prag augusti 1968*. Av de 18 tillfälliga utställningar som sätts upp på Historiska Museet 1971, är 10 stycken av internationell karaktär.

1975 bildas myndigheten *Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer*, som då innefattar tre museer: Historiska museet, Kungl. myntkabinettet och Medelhavsmuseet. Många av de internationellt orienterade utställningarna under slutet av 70-talet, 80-talet och det tidiga 90-talet hör samman med Medelhavsmuseets och Kungl. myntkabinettets intresseområden, men det förekommer även en del internationella utställningar inom ramen för Historiska Museets verksamhet. Flera av de mest uppmärksammade och välbesökta tillfälliga utställningarna under den här tiden är av internationell karaktär. Som exempel på sådana särskilt uppskattade utställningar har vi *Båtgravar från Vendel*, *Valsgärde* och *Sutton Hoo* och *Trakernas gyllene paradis*

under 1979-80, *Islam, konst och kultur* 1985, *Ecuador, jorden och guld* och *Latvija, sagan om Lettland* 1991, samt *Kvinnliga motiv på sedlar* under 1997.

1998 blir Statens historiska museer till en separat myndighet, och ett år senare försvinner Medelhavsmuseet ur myndigheten, för att istället inkorporeras i Statens museer för världskultur. I och med det, så förstärks Historiska museets exklusivt nationella profil. Under den senare delen av 90-talet, så uppförs i genomsnitt en tillfällig internationell utställning per år på Historiska museet. Kungl. myntkabinettet, däremot, fortsätter att producera internationella utställningar, flertalet baserade på egna internationella samlingar. I samband med Medelhavsmuseets avknoppning 1998, genomförs också omfattande förändringar i organisationen och målformuleringen för SHMM. Samtidsrelevansen, som har varit påtaglig genom hela Historiska museets historia, tydliggörs nu och formuleras uttryckligen som ett viktigt mål för verksamheten. Ett antal internationella samarbetsprojekt och nätverk, inte minst med inriktning på vikingastudier, skapades och förstärktes under 1900-talets senaste decennier. I takt med en ökande internationalisering av samhället i stort, ökar också intresset för internationella frågor inom den svenska kulturpolitiken, inte minst med bytet av kulturminister under hösten 2004. Som ett svar på det ökande samhällsintresset för en tydligt samtidsrelevant och internationellt medveten historieförmedling, har flera av SHMM:s utställningar under 2000-talet, bland andra *Making Differences* och *Deliverance* har ett internationellt omfång och riktar sig mot kärnfrågor i 1900-talets historia.

Sommaren 2005 invigs Tumba bruksmuseum, ett nytt tredje museum under SHMM:s paraply. Den här utredningen har dock inte betraktat verksamheten på Tumba bruksmuseum som en separat enhet, utan behandlar det som en del av Kungl. myntkabinettet, eftersom de båda museerna delar ledning och personalstyrka.

2. LÄGESÖVERSIKT

STYRDOKUMENTEN UR ETT INTERNATIONELLT PERSPEKTIV

AKTUELLA KULTURPOLITISKA MÅL

Den svenska kulturpolitiken har länge varit tydligt inriktad på den nationella kulturen och kulturarvet, men under de första åren av 2000-talet har det skett en gradvis ökning av målformuleringar som har en tydlig internationell anknytning. Det går att skönja flera olika orsaker till det ökande internationella intresset inom kulturpolitiken, bland annat den ökande internationaliseringen av samhället i stort, näringslivets behov av svensk kulturdiplomati i utlandet, ett stort behov av att diskutera begrepp som mångfald, etnicitet och strukturell rasism inom det svenska samhället, samt bytet av kulturminister från den nationellt orienterade Marita Ulvskog till den mer internationellt intresserade Leif Pagrotsky under hösten 2004. Kulturdepartementet tillsatte redan 2002 en utredning om internationell kulturverksamhet, och har utsett år 2006 till Mångkulturår. Sedan år 2000 har myndigheterna och vissa institutioner inom Kulturdepartementets ansvarsområde det uttalade målet att:

[...] främja en samhällsutveckling som kännetecknas av jämställdhet mellan kvinnor och män, respekt och tolerans och där etnisk, kulturell, språklig och religiös mångfald tillvaratas som en positiv kraft samt att bidra till minskad diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. För institutionerna på kulturarvsområdet gäller även att kulturarvets betydelse för en demokratisk samhällsutveckling ska beaktas.

Kulturlivet är beroende av ett aktivt internationellt kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Utvecklingen av de internationella kontakterna på kulturområdet har ökat starkt. Internationella kontakter ger möjlighet att [...] utveckla en konstart eller institution i dialog med de absolut främsta aktörerna inom det egna området. (Regeringskansliet 2005)

Leif Pagrotsky skriver i en artikel i Aftonbladet på nyårsdagen 2005:

Alla medborgares erfarenheter, kunskaper och värderingar ska påverka kulturens olika former. I kulturen är olikhet en tillgång, pluralism en styrka, det annorlunda en fördel. (Pagrotsky 2005)

Det är en dynamisk kultursyn som Pagrotsky text förmedlar, där alla människor består av kulturella beståndsdelar som sätts samman till föränderliga enheter i ständig rörelse. Det är en kultursyn som hämtar sin livsluft från begreppsapparaten i de senaste decenniernas poststrukturalistiska och postkoloniala teoribildning inom humaniora och samhällsvetenskap. Samtidigt förekommer inte sällan i 2000-talets offentliga dokument formuleringar som andas en traditionalistisk, statisk och essentialistisk kultursyn där människor delas in i oföränderliga avgränsade grupper utifrån sina ursprungsländer eller ursprungsområden. Även Leif Pagrotsky har givit uttryck för en statisk essentialistisk syn på kultur, till exempel i ett jubileumstal till Svenska Institutet i juni 2005, där fokus låg på bilden av Sverige och det traditionellt svenska. En sådan essentialistisk kultursyn måste bli motsägelsefull i en diskussion om mångfald och mångkultur som i allt övrigt bygger på en kritisk humanistisk grundsyn. Det resulterar i en otydlighet och begreppsförvirring, som skapar brister i trovärdigheten och som gör det svårt för enskilda myndigheter och institutioner att förhålla sig till sina uppdrag och instruktioner.

INTERNATIONELLA KULTURUTREDNINGEN 2003

I augusti 2002 tillsatte regeringen en utredning med uppgift att göra en översyn av de statliga insatserna för internationell kulturverksamhet. Bland de verksamheter som berörs av utredningen finns kulturmiljövård samt museer och utställningsverksamhet, som alla tre är centrala verksamhetsområden för SHMM (SOU 2003:121, s 31). Utredningen möttes av en bitvis skarp kritik i remissvaren, men den kommer ändå att tas upp här som ett bra exempel på ett förhållningssätt som präglar den svenska internationella kulturpolitiken i vår tid. Utredningsrapportens inledande ord definierar utgångspunkten:

Den internationella utvecklingen har radikalt påverkat kulturarbetets villkor och människors kulturvanor. Den snabba utvecklingen av IT och inom medieområdet har på ett genomgripande sätt förändrat vårt samhälle och vårt sätt att kommunicera mellan och inom länder, regioner och organisationer, liksom mellan individer. (SOU 2003:121, s 13)

Utredningens uppdrag var att klarlägga målen för internationell kulturverksamhet, och att analysera vilka synergier eller motsättningar som finns mellan olika målsättningar för svenska kulturmyndigheters internationella verksamhet. Alla kulturinstitutioner, skriver utredarna, måste idag präglas av en internationell utblick och ha aktiva, ständigt utvecklade kontaktnät. Likaså måste ansvarsfördelningen mellan myndigheter och institutioner vara tydlig (*ibid*:15). Man understryker också behovet av en högre grad av samordning mellan olika institutioner och myndigheter. Fyra viktiga punkter för planering och utvärdering av internationell kulturverksamhet identifieras:

- Främjande av konstnärlig och kulturell kvalitet
- Uppbyggande av långsiktiga kulturkontakter med utlandet
- Främjande av mångfald och demokrati
- Främjande av internationellt kulturpolitiskt samarbete

Samtidigt som utredningen återkommande hänvisar till vikten av att tänka i termer av 'mångfald' och 'mångkultur', så använder man sig genomgående av en syn på kultur såsom uppdelad i statiska och avgränsade enheter, som måste bevaras och skyddas:

För att garantera att kulturell mångfald skyddas i WTO/GATS och andra frihandelssammanhang pågår en diskussion kring utformningen av en internationell konvention som ska främja och skydda kulturen på regional, nationell och global nivå' (*ibid*: 53f).

Vi finner samma statiska essentialistiska kultursyn i uttryck som 'det traditionellt svenska' i formuleringar som: '[...] viktigare än någonsin för landet att profilera sig internationellt [...] konkurrensen om den internationella uppmärksamheten ökar' (SOU 2003:121, s 65), och 'Sverigefrämjande åtgärder i utlandet är centrala uppgifter inom utrikespolitiken' (*ibid*:32). Även Riksantikvarieämbetets och SHMM:s roll i det internationella kulturlivet beskrivs i rapporten uteslutande i termer av bevarande och värnande om befintliga traditioner och kulturella särarter.

Institutionerna inom arkiv-, biblioteks-, kulturmiljö- och museiområdena har en omfattande internationell verksamhet. Deras internationella kontaktmönster är i hög grad jämförbara. Gemensamt för dem är en intensiv nätverksbildning och professionellt kunskapsutbyte. Frågor som rör digitalisering kräver internationella lösningar, liksom frågor om gemensamma standarder. Kulturarvs- och biblioteksinstitutioner är genom Sida ofta engagerade i infrastruktursatsningar inom kulturbiståndet och har därmed en uppgift för främjande av demokrati i vissa utvecklingsländer. (SOU 2003:121, s 131)

Det framgår inte på vilket sätt det internationella kulturmiljöarbetet främjar demokrati i vissa utvecklingsländer, utan snarare framstår 'sverigefrämjandet' som det huvudsakliga syftet med kulturavsinstitutionernas internationella arbete:

Tillgängligheten till svenskt kulturarv utomlands kan ytterligare förstärkas om det gränsöverskridande samarbetet mellan arkiv, bibliotek och museer utvecklas. Detta skulle i hög grad underlätta en fördjupad presentation av svensk kultur i utlandet. (ibid)

Även vad gäller den illegala handeln med kulturföremål, så väljer utredningen att angripa frågan utifrån ett exklusivt svenskt perspektiv och diskuterar den i termer av ett hot mot det svenska kulturarvet, när de istället kunde ha lyft frågan till en diskussion om ett globalt problem där Sverige både är mottagare och ursprungsland för stulna kulturföremål och artefakter (ibid:55). Den internationella kulturutredningen kan sammanfattningsvis sägas ha anammat en statisk och essentialistisk kultursyn, och beskriver SHM:s och andra kulturmiljövårdande myndigheters roll som begränsad till att bevara och vårda befintliga kulturella särarter.

SHM SOM ANSVARSMUSEUM OCH KMK SOM SPECIALMUSEUM

Som en konsekvens av en utredning om de centrala museernas uppgifter och ansvar, som utfördes av Kulturrådet på uppdrag av regeringen 1984, är SHM idag ett av sex svenska ansvarsmuseer, och KMK är ett statligt specialmuseum. I det första förslaget från 1984 kallades de museer som idag är ansvarsmuseer (Nordiska museet, Historiska museet, Etnografiska museet, Nationalmuseet, Moderna museet och Naturhistoriska riksmuseet) för basmuseer. Tillsammans skulle basmuseerna ha en samlad överblick över merparten av svenskt museiväsende. Basmuseerna betecknades som sektorsansvariga med bred verksamhet och stor sakkunskap. Dessa museer skulle verka för en samverkan och samordning inom museernas olika verksamhetsområden. De statliga specialmuseerna ansågs disponera över omfattande och framstående samlingar samt stor specialkompetens inom sina respektive ämnesområden. I fråga om internationella samarbeten skulle basmuseerna så som det formulerades i denna första utredning särskilt ta tillvara möjligheter till ökat samarbete inom Norden. I regeringens proposition 1986/87:97 läggs särskild tonvikt på utvecklingen av de centrala bas- eller ansvarsmuseernas service och samspel med regional museiverksamhet. Dessutom ansågs internationella kontakter och utbyten ytterst viktiga. Riksantikvarieämbetet tillsammans med Statens historiska museer har därefter framfört synpunkter på definitionen av statliga specialmuseer. Bas- eller ansvarsmuseerna, enligt RAÄ och SHM, större betydelse för museiväsendet än vad som framgick av förslagen. Bl.a. var det dessa museers starka internationella kontakter, och unik expertroll faktorer som gjorde dem till en väsentlig del av det svenska museisystemet.

Om vi ser till det aktuella läget, så visar regleringsbrevet för budgetåret 2005 att målsättningen för Statens historiska museums (SHM) roll som ansvarsmuseum inom sitt verksamhetsområde verka för:

- museologisk och pedagogisk kunskap inom museiväsendet
- samverkan mellan museer på regional och lokal nivå
- rikstäckande stöd och rådgivning till regionala och lokala museer

Här finner vi en skillnad mellan målen som formulerades i utredningen 1984 och propositionen 1986/87, och definitionen av ansvarsmuseerollen i regleringsbrevet för 2005. Rollen som ett gränssnitt och en samspelsaktör mellan det regionala och det internationella området har tonats ner, och nu ligger fokus istället på kontakten mellan ansvarsmuseet och det regionala området. Med hänvisning till kulturpolitikens ökande intresse för

internationalisering, så förefaller det angeläget att se över den begränsningen inför kommande verksamhetsplanering.

VERKSAMHETSMÅL OCH INSTRUKTION

Regeringen har beslutat om följande verksamhetsmål för Statens historiska museer för budgetåret 2005 (regeringsbeslut 2004-12-22, nr. 21). De delar av mål och instruktion som har direkt relevans för en internationell verksamhet har markerats med **fet stil**.

Nationella mål

Riksdagen har beslutat om följande mål för en nationell kulturpolitik (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129):

- att värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den,
- att verka för att alla får möjligheter till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande,
- **att främja kulturell mångfald**, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar,
- **att ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället**,
- att bevara och bruka kulturarvet,
- att främja bildningssträvandena samt
- **att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet**.

Målet för Statens historiska museer är att bevara vårt kulturarv. Myndigheten ska utveckla och förmedla kunskap om och upplevelser av kulturarvet och härigenom **ge perspektiv på samhällsutvecklingen**. Statens historiska museers verksamhet ska redovisas per verksamhetsgren. Resultatet ska redovisas för myndigheten som helhet samt i tillämpliga delar per museum.

Verksamhetsgren Bevarande

Målet är att förbättra förutsättningarna för samlingarnas långsiktiga bevarande. Arbetet med samlingarna ska bedrivas utifrån en långsiktig policy för insamling och gallring av föremål. Myndigheten ska registrera, dokumentera, digitalisera och vårda samlingarna.

Återrapportering: Resultatet ska redovisas och bedömas enligt kvantitativa och kvalitativa resultatmått. Redovisningen ska ge utrymme för jämförelser mellan olika verksamhetsår. Statens historiska museer ska bl.a. redovisa: samlingarnas omfattning och innehåll, magasinssituationen. Målet är att samlingarnas sammansättning bättre ska **spegla skilda perspektiv**, t.ex. kön, klass, **kulturell bakgrund** och generation. **Skilda perspektiv ska också uppmärksammas och prioriteras** när det gäller det löpande arbetet med samlingarna.

Återrapportering: Resultatet ska redovisas och bedömas enligt kvantitativa och kvalitativa resultatmått. Redovisningen ska ge utrymme för jämförelser mellan olika verksamhetsår samt relateras till myndighetens policy för insamling och gallring.

Verksamhetsgren Förmedling

Målet är att öka tillgängligheten till samlingarna och nå fler och nya besökare. Med fri entré skapas förutsättningar för ett icke-kommersiellt rum där allmänheten kan mötas, diskutera och fördjupa sina kunskaper om kulturarvet. Samlingarna ska göras tillgängliga i hela landet, t.ex. genom presentationer på Internet, vandringsutställningar, depositioner och utlån. Statens historiska museer ska nå besökare från hela landet. Åtgärder ska vidtas för att öka tillgängligheten för funktionshindrade.

Återrapportering: Resultatet ska redovisas och bedömas enligt kvantitativa och kvalitativa resultatmått. Redovisningen ska ge utrymme för jämförelser mellan olika verksamhetsår. Statens historiska museer ska bl.a. redovisa:

– antal besökare med uppskattning av fördelning på kön och ålder.

Målet är att vidareutveckla den pedagogiska verksamheten i direkt kontakt med bl.a. skola samt universitet och högskola. Med fri entré ska myndigheten ytterligare utveckla sin pedagogiska och publika verksamhet.

Återrapportering: Statens historiska museer ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att uppnå målet samt resultatet av dessa.

Verksamhetsgren Kunskapsuppbbyggnad

Målet är att Statens historiska museer genom kunskapsuppbbyggnad grundad på forskning och i samverkan med andra ska bidra med ny kunskap inom sitt verksamhetsområde. Särskilt avseende ska fästas vid samarbete med universitet och högskolor, skolor och andra museer.

Återrapportering: Resultatet ska redovisas och bedömas enligt kvantitativa och kvalitativa resultatmått. Redovisningen ska ge utrymme för jämförelser mellan olika verksamhetsår samt

omfatta såväl intern som extern verksamhet. Myndigheten ska även, med externa parter, pröva och redovisa former för en innovativ och sektorsövergripande kulturarvsvetenskaplig forskning.

Övriga mål och återrapporteringskrav

1. Statens historiska museer ska kartlägga och analysera det regionala utfallet av sin verksamhet för 2004 respektive 2005 enligt metoanvisningar från Statens kulturråd. Analysen ska avse samtliga anslag som Statens historiska museer disponerar och i första hand fördelas på de olika länen. Redovisning ska ske till Statens kulturråd i enlighet med de anvisningar Rådet lämnar.

2. Statens historiska museer ska **återrapportera former för internationellt samarbete och inom vilka områden det huvudsakligen har ägt rum.**

3. Statens historiska museer ska redovisa myndighetens totala lokalkostnader för 2005 i en särskild rapport till regeringen senast den 1 mars 2006. Redovisningen skall, där så är möjligt, fördelas på lokaler för publik verksamhet, magasin och kontorslokaler och omfatta hyreskostnader inkl. uppvärmning och elektricitet. Dessutom ska kostnader för övrig skötsel av fastigheten anges och specificeras. Om myndigheten har fler än en hyresvärd ska anges hur stor hyresandel som betalas till resp. hyresvärd.

4. Statens historiska museer ska redovisa och kommentera resultatet av genomförda hyresförhandlingar med Statens fastighetsverk enligt regeringens beslut den 27 september 2001. Av redovisningen ska framgå huruvida de nya avtalen innehåller nya principer för kostnadsberäkningar och ansvarsfördelning när det gäller drift underhåll än de gamla avtalen. Statens historiska museer ska vidare redovisa konkreta exempel på hur regeringsbeslutets krav på ömsesidig öppenhet vid förhandlingarna har efterlevts.

5. Målet är att Statens historiska museum som ansvarsmuseum inom sitt verksamhetsområde ska svara för: ökad museologisk och pedagogisk kunskap inom museiväsendet, ökad samverkan med museer på regional respektive lokal nivå, utbyggnad av rikstäckande stöd och rådgivning till länmuseer och lokala museer.

Återrapportering: Statens historiska museum ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att nå målet samt resultatet av dessa. Statens historiska museer ska i samråd med Statens kulturråd och övriga ansvarsmuseer utvärdera den nuvarande ansvarsmuseirollen samt, utifrån resultatet av detta, komma med förslag på hur ansvarsmuseirollen skulle kunna utvecklas. En gemensam redovisning ska lämnas av Statens kulturråd till regeringen senast den 1 november 2005.

6. Statens historiska museer ska redovisa utgiftsprognoser för 2005–2008 i Hermes vid nedanstående prognostillfällen. Prognosen ska kommenteras i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till budgeten.

Organisationsstyrning

1. Målet är att främja en samhällsutveckling som kännetecknas av jämställdhet mellan kvinnor och män, **respekt och tolerans och där etnisk, kulturell, språklig och religiös mångfald tillvaratas som en positiv kraft samt att bidra till minskad diskriminering, främlingsfientlighet och rasism. Myndigheten ska särskilt beakta kulturarvets betydelse för en demokratisk samhällsutveckling.**

Återrapportering: Statens historiska museer ska redovisa åtgärder som vidtagits i myndighetens interna och externa verksamhet för att uppnå målet.

2. Myndigheten ska verka för en långsiktig och god personalförsörjning med för verksamheten ändamålsenlig kompetens.

Återrapportering: Statens historiska museer ska redovisa mål och måluppfyllelse för kompetensförsörjningen i förhållande till verksamhetens mål och resultat. Av redovisningen ska framgå

– i vilken omfattning myndighetens mål för kompetensförsörjningen under 2005 har uppnåtts,

– vilka åtgärder som har vidtagits, och

– vilka mål som gäller för myndighetens kompetensförsörjning under 2006 och 2007–2008.

Inom ramen för detta ska **myndighetens insatser för att främja etnisk och kulturell mångfald** och ökad hälsa samt för att åstadkomma en ändamålsenlig åldersstruktur, könsfördelning och rörlighet bland personalen framgå. Redovisningen ska göras för grupper av anställda inom de tre kompetenskategorierna lednings-, kärn-, och stödkompetens, om så är lämpligt.

Av förordning (1997:1172) med instruktion för Statens historiska museer framgår bl.a. följande.

1 § Statens historiska museer har till uppgift att bevara och förmedla kulturarvet samt **ge perspektiv på samhällsutvecklingen och samtidigt**. Myndigheten ska verka för ett ökat intresse och en ökad kunskap om äldre tiders historia och kultur i Sverige, den svenska penning- och finanshistorien samt medaljkonsten.

2 § Myndigheten ska särskilt

– värda, förteckna, vetenskapligt bearbeta samt genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten,

– förvalta och värda de fornfynd som Riksantikvarieämbetet beslutar att tillföra myndigheten,

– hålla samlingarna tillgängliga för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan förmedlande verksamhet, och

– lämna information, råd och annan hjälp till regionala och lokala museer inom sitt ansvarsområde.

10 § Statens historiska museums verksamhetsområde inom myndigheten är Sveriges historia, byggd på det arkeologiska materialet, samt svensk kyrklig konsthistoria. Samlingsområdet för Statens historiska museum omfattar föremål som har ett samband med museets verksamhetsområde.

11 § Kungl. myntkabinettets – Sveriges ekonomiska museum verksamhetsområde inom myndigheten är svensk penning- och finanshistoria samt medaljkonst. Samlingsområdet för Kungl. myntkabinettet – Sveriges ekonomiska museum omfattar mynt och andra betalningsmedel samt medaljer och andra föremål med numismatisk eller finanshistorisk anknytning.

13 § Statens historiska museum är inom sitt verksamhetsområde ansvarsmuseum för arkeologi och kyrklig konsthistoria.

14 § Statens historiska museum ska som ansvarsmuseum särskilt

– verka för lämplig samordning av museiväsendet, framför allt mellan museer på central och regional nivå,

– bistå annan museiverksamhet, särskilt på regional nivå, och

– **verka för en utveckling av kontakterna mellan museiväsendet och omvärlden.**

Av verksförordningen (1995:1322) framgår bl.a. att allmänhetens och andras kontakter med myndigheten ska underlättas genom en god service och tillgänglighet, genom information och genom ett klart och begripligt språk i myndighetens skrivelser och beslut. Vidare framgår att de krav som ställs på myndigheten när det gäller totalförsvaret, regionalpolitiken, en ekologiskt hållbar utveckling, jämställdheten mellan kvinnor och män samt integrationspolitiken ska beaktas.

MISSION OCH VISION

SHMM:s mission antogs av myndighetens styrelse i augusti 2003, och uttrycker det grundläggande syftet och ändamålet för myndigheten:

Statens historiska museer förvaltar kulturarv och ger perspektiv på tillvaron för att stärka en demokratisk samhällsutveckling

Statens historiska museer visar med den här formuleringen att man sätter människan i centrum. Bidraget till en demokratisk samhällsutveckling, säger styrdokumentet, utgår från historiens och kulturarvens funktion för förståelse. Alla använder och skapar historia och kulturarv. Formuleringen 'en demokratisk samhällsutveckling' i relation till kulturarvet handlar därför om att olika grupper i samhället skall ha möjlighet att delta i och påverka samhället och om i vilken riktning samhället skall utvecklas. Att ha ett erkänt kulturarv och en historia är att ha en röst i samhället. En central uppgift är således att uppmärksamma olika gruppers kulturarv och att öka förståelsen om hur historien och kulturarvet brukas för skilda syften. Demokrati, som det används här, utgår från de grundläggande fri- och rättigheterna samt den personliga, ekonomiska och kulturella välfärd som varje individ åtnjuter enligt regeringsformen. Statens historiska museer är på samma gång en resurs och ett verktyg som skall kunna brukas i samhällsutvecklingen. Det är SHMM:s uppgift är att förvalta kulturarvet, och begreppet *förvalta* är valt med omsorg. Med det vill myndigheten tydliggöra att man utför ett samhällsuppdrag som är något mer och annorlunda än en passivt bevarande. I förvaltningen ligger också en tolkning av samtiden och sammanhanget för förvaltningen, och målet är att berika och på så sätt öka kulturarvets värde. En annan central uppgift för SHMM är att ge perspektiv på tillvaron. Det finns inte en enda historia, säger dokumentet. Begreppet historiemedvetande definieras vidare som upplevelsen av sammanhang mellan tolkningen av det förflutna, förståelsen av det närvarande och perspektiv på framtiden. "Historiemedvetande kan ses som ett tankesätt och en beredskap att förstå processer som förverkligats genom mänskligt handlande och kan således appliceras på såväl en individ- som samhällsnivå." Grundläggande för SHMM är att i de perspektiv som förmedlas närma sig frågan vad det innebär att vara människa – och vad det genom historien har inneburit." SHMM strävar i rollen av centralt ansvarsmuseum efter att ha ett oberoende, kritiskt och granskande förhållningssätt till sin verksamhet. Myndighetens vision är att:

Statens historiska museer skall vara Nordens bästa kulturhistoriska museer

Med den formuleringen vill man uttrycka målsättningen att verksamheten skall hålla högsta nu gällande standard, det vill säga vara föredömliga i meningen av engelskans *excellence*. Visionen vision är både konkret fysisk och metafysisk. Fysiskt menar man att t.ex. lokaler och utställningar ska vara av högsta kvalitet. På ett metafysiskt plan innebär visionen att t.ex. innehållet och arbetsformerna ska vara moderna, ändamålsenliga och av hög kvalitet. Att eftersträva att vara 'bäst' betyder för SHMM "en successiv anpassning efter, och formulering av, vår tids uppgifter, uppdrag och arbetsformer. Det innebär en stor lyhördhet för det omgivande samhällets kunskaps- och identitetsbehov samtidigt som det måste bygga på en tydlig aktualitet t.ex. i förhållande till dagens kunskapsläge och forskningsfronter". Visionen betraktas som ett framtida önskvärt idealtillstånd – en målsättning – och egentligen inte som ett konkret mål. De enskilda mål för verksamheten som formuleras inom SHMM, säger dokumentet, ska dock på ett tydligt sätt syfta till att uppfylla visionen.

VP 2005

I verksamhetsplanens översikt över operativa mål inom SHMM finns endast två punkter som kan ha relevans för den internationella verksamheten:

- Mer digitalt tillgängliga samlingar och utställningar
- SHM:s webb ska vara brukarvänlig och ha fler än en miljon besökare

I de operativa målen för KMK:

- Utländska besökare ska få bra information i utställningarna
- engelska texter ska finnas i alla utställningar
- audioguide ska finnas till alla utställningar

Operativa mål för kansliet:

- SHM ska leda projektet Nordic Handscape som är ett nordiskt samarbetsprojekt som med stöd från Nordiska ministerrådet utvecklar former för digital förmedling av kulturarvet genom mobiltelefoni

Operativa mål för ledningen:

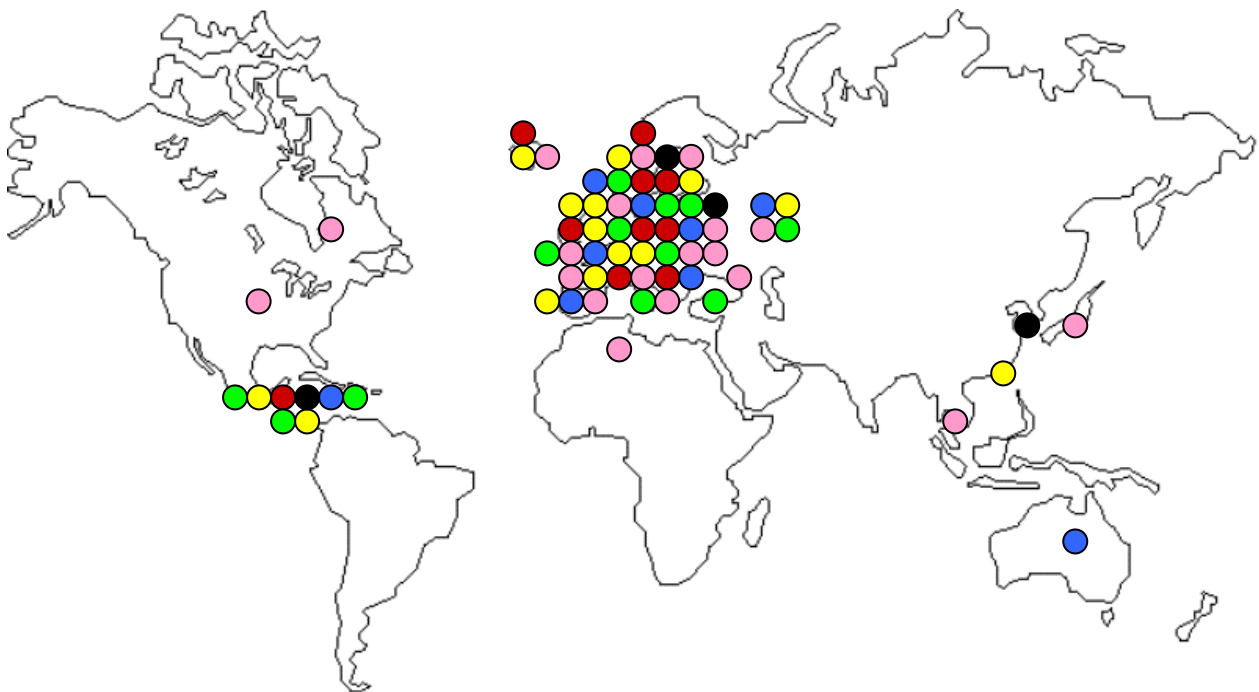
- SHM ska genomföra en översyn och analys av SHMM:s internationella verksamhet för att bl.a. tydliggöra syfte och mål.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att de operativa målen i verksamhetsplanen för 2005, inte speglar den tydliga satsning på olika perspektiv, mångkultur, och andra frågor med internationell anknytning, som missionen och visionen visar vägen för. Det innebär naturligtvis inte att den faktiska operativa verksamheten inte möter upp mot den målsättningen ändå, men divergensen är påtaglig mellan de båda dokumenten.

ENKÄTUNDERSÖKNING I JUNI-AUGUSTI 2005

Vid läsningen av styrdokumenterna och de kulturpolitiska målen, upplevdes tidigt under utredningen att det fanns ett behov av att få med den operativa nivån av verksamheten i analysen. En seriös och genomgripande analys av den internationella verksamheten vid SHMM, krävde en klar uppfattning om graden och definitionen av internationell verksamhet i den faktiska operativa verksamheten vid myndighetens två museer. Därför genomfördes under sommaren 2005 en enkätundersökning med myndighetens samtliga anställda (enkätformuläret finns att se som bilaga 3, och resultaten i tabellform som bilaga 4). Enkätundersökningen hade som primärt syfte att ge utredaren en överblick över den internationella sidan av den operativa verksamheten, både i termer av mängd, men också hur den definieras och upplevs hos olika grupper av anställda. Enkätundersökningen visade sig också vara ett effektivt sätt att skapa ett informellt och återkommande samtal mellan utredaren och myndighetens anställda om internationella frågor. Samtalet har givit nya insikter och alstrat nya frågor om den internationella verksamhetens definition, mål och mening.

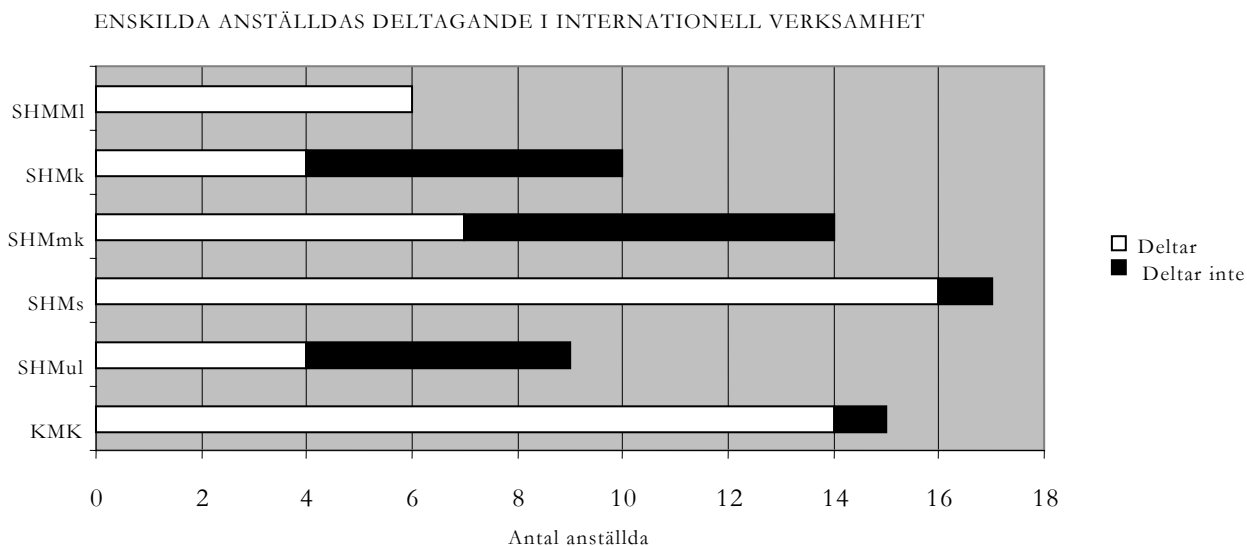
Enkätsvaren visar att det förekommer en mycket omfattande internationell verksamhet i praktiken på SHMM, men att uppfattningen om vad man själv och andra utför i termer av internationell verksamhet är vag och otydligt formulerad. Den internationella verksamheten kan delas in i ett antal grova kategorier, så som att ta emot utländska besökare (både enskilda tjänstemän, och de utländska museibesökare som passerar genom entrén och butiken varje dag), utställningsarbete i utlandet som medför både kurirresor och utlåningsverksamhet i en betydande omfattning, studiebesök i utlandet, medverkan i konferenser och seminarier, och övriga kontakter i form av omfattande korrespondens eller publicering av artiklar i utländska tidskrifter och samlingsvolym, som är vanligt vid KMK. En internationell aktivitet som traditionellt har varit av stor betydelse för museets verksamhet är egenproducerade utställningar i utlandet, som inte förekom just under 2005.



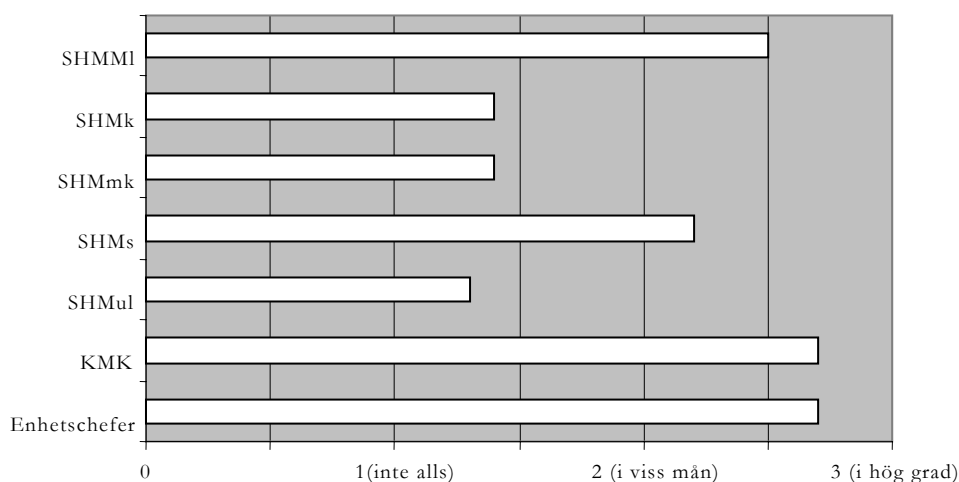
Figur 1. Geografisk översikt över SHMM:s internationella verksamhet 2005. Röda cirklar markerar förekomsten av ett aktivt nätverks- och utvecklingsarbete, gröna är studiebesök, gula är konferenser och seminarier, blå är utställningsarbete och kurirresor, rosa är utländskt besök vid SHMM, och svarta markerar övrig kontakt.

I den geografiska översikten över SHMM:s internationella verksamhet under 2005 ser vi tydligt att det geografiska intresseområdet för SHMM under det här året är fokuserat på Norden och Europa, med undantag för olika aktiviteter i Centralamerika som dels hör ihop med det långvariga Sida-finansierade museisamarbete som involverar SHM, och en ICOM-konferens i Costa Rica under 2005 med medverkan av flera anställda på KMK. Asien och Australien har ett fåtal nedslag, liksom Afrika som bara representeras av ett besök till KMK från Tunisien, och USA och Canada som har haft en besökare vardera som har träffat en tjänsteman på SHMM. I övrigt dominerar alltså Norden och den Europeiska kontinenten, med allra flest nedslag i de nordiska länderna, Storbritannien och länderna runt Östersjön. Resultatet är inte förvånande, utan bekräftar snarare en bild som stämmer överens med det traditionella intresseområdet för museets samlingar och de berättelser som har skapats kring dem.

Enkätundersökningen visar på skillnader mellan myndighetens enheter vad gäller deltagande i internationell verksamhet, och upplevelse av delaktighet i andras internationella verksamhet vid myndigheten. Det är tydligt att den mest omfattande internationella verksamheten verkar finnas på ledningen, samlingsenheten och KMK, och det är också på dessa enheter som de anställda i störst omfattning känner sig delaktiga i den internationella verksamheten i stort:



”I VILKEN GRAD TYCKER DU ATT SHMM:S INTERNATIONELLA VERKSAMHET I SIN HELHET KOMMER DIG TILL DEL I DITT DAGLIGA ARBETE VID SHM ELLER KMK?”



AKTUELLA INTERNATIONELLA SAMARBETEN PÅ SHMM

En del av den internationella verksamhet som förekommer på SHMM är knuten till internationella projekt, och långsiktiga nätverkssamarbeten. Ett antal internationella samarbeten av varierande omfattning har förekommit inom SHMM:s verksamhet under de senaste åren. I de flesta av dem medverkar en eller ett par anställda vid SHMM, och projektet eller nätverksarbetet drivs och finansieras av någon annan aktör. Det som skiljer ut internationella samarbeten från studiebesök, eller deltagande i seminarier och konferenser, är att projekt- och nätverksformen medför en kontinuitet och en process, och därmed även en extra social dimension. Flera av de samarbeten som tas upp i listan nedan har bedrivits under flera år, och i vissa fall har medverkan från SHMM varierat från år till år. Förteckningen här gäller för år 2005, och har inte tagit hänsyn till deltagande under tidigare år. Den utgår ifrån uppgifter som har lämnats i samband med enkätundersökningen, och det är därför möjligt att listan inte är fullständigt komplett. Eftersom syftet med sammanställningen har varit att få en grov överblick över det aktiva deltagandet i internationella nätverk och projekt, så är fullständigheten i det här fallet av sekundär betydelse. Uppgifterna om nätverk och projekt har i de flesta fall hämtats från information på respektive projekts hemsida, och kompletterats med andra litteraturkällor och muntlig information. En fylligare beskrivning av varje projekt finns som bilaga 1, här följer en kortare sammanställning.

ALUN

(http://www.historiska.se/collections/veckansfynd/vfynd1_062004.html)

”Arkeologiskt alunbehandlat trä - metodik för räddning av föremål”. Eftersom tillståndet för dessa föremål i flera fall är kritiskt, har Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museum inlett ett gemensamt forsknings- och utvecklingsprojekt, finansierat av FoU-medel från RAÄ. Inom ramen för projektet utförs bland annat en inventering av föremålens tillstånd; materialprov för analys tas för att fastställa grad av nedbrytning och vilka parametrar som är utslagsgivande när det gäller just nedbrytningen och nedbrytningshastigheten; omkonserveringsmetoder utprovas. Projektet kommer att löpa under fem år och redan nu diskuteras samarbete i ett än större samnordiskt projekt med både danska och norska museer involverade. Från Historiska Museet deltar Antikvarie Annica Ewing och Konservator Ulrik Skans i Alun-projektet.

DISCOVER ISLAMIC ART

(<http://www.euromedheritage.net/en/euromedheritage/eh1/islamic.htm>)

Discover Islamic Art-projektet utvecklar MWNF:s (Museum With No Frontiers) idé att arrangera utställningar på utställningsobjektens ursprungsplats, utan att flytta föremålen. Medelhavsområdet bildar här ett unikt utomhusmuseum där över 1000 monument och arkeologiska lokaler i Egypten, Italien, Jordanien, Marocko, Palestina, Portugal, Spanien, Tunisien och Turkiet ställs ut i nio tematiska utställningar. Projektet är en del av Euromeds verksamhet, som finansieras av EU och syftar till att stärka kulturmiljövården i länderna runt Medelhavet. Textilantikvarie Marie-Louise Franzén från Historiska Museet deltar i projektet.

FREMDE

(<http://www2.rgzm.de/foreigners/start.cfm?Language=SE>).

Det EU-finansierade projektet ”Främlingar under yngre järnålder. In- och utvandring – integration - assimilation” vill belysa hur olika typer av kontakter påverkat kulturutvecklingen i Europa under perioden ca 400 till ca 800 e.Kr. I projektet deltar forskare från Danmark, England, Frankrike, Grekland, Holland, Slovakien, Spanien, Sverige, Tyskland och Ungern.

Projektet leds från Römisch-Germanisches Zentralmuseum (RGZM) i Mainz, Tyskland och från Sverige deltar Statens historiska museum (SHM), Stockholm genom Kent Andersson och John Ljungkvist. Projektet är treårigt och avslutas hösten 2005. Det svenska bidraget till projektet omfattar en sammanställning i databasform av svenska fynd av importföremål från folkvandringstid (375-520/530 e.Kr.) och vendeltid (520/530-750/800 e.Kr.).

ICOMON

(<http://icom.museum/international/icomon.html>)

ICOMON skapades som en underavdelning till ICOM som en organisation för numismatiska och ekonomiska museer. ICOMON är ett forum för diskussion kring medlemmarnas museologiska problem, och om förvärv, konservering, stöld, organisation, utbildningsprojekt, begreppsliga frågor, presentation och utställning, klimatkontrollfrågor, etc. Kommittén organiserar även årliga möten. Ian Wiséhn är medlem av ICOMON's styrelse.

KULTURARV UTAN GRÄNSER OCH SAMARBETE MED BALKAN

(<http://www.sweden.icom.org/verksamhetsberattelser.htm>).

Stiftelsen Kulturarv utan Gränser bildades 1995 och bedriver ett ideellt arbete för att bevara kulturegendom i områden som drabbats av konflikter, katastrofer eller hot av annat slag. Stiftelsens viktigaste uppgift har varit att samla in pengar eller på annat sätt skapa resurser för att rädda enskilda kulturminnen och historiska miljöer eller hjälpa kulturinstitutioner som museer, bibliotek och arkiv. KUG har ett lokalkontor i Sarajevo, Bosnien och ett i Pristina, Kosovo. I september invigdes de svenska insatserna för Nationalmuseet i Sarajevo. Historiska museet har inlett samarbete med Pristina Kosovo 2004. I april 2005 besökte chefen för nya nationalmuseet i Pristina Historiska Museet, och togs om hand av Stefan Anderberg och Ulrik Skans.

MEMORY AND MATERIALITY

Samtidsarkeologiskt forskningsprojekt på Kuba, som undersöker sovjetiska missil-uppskjutningsplatser från Kubakrisen 1962. Projektet initierades under 2005, i ett samarbete mellan arkeologer från Södertörns Högskola, Göteborgs Universitet och Historiska Museet i Sverige, och historiska och antropologiska forskningsinstitutioner på Kuba. Forskningsmedel har sökts hos Sida/SAREC, och en första undersökning kommer att genomföras under slutet av 2005. Kristian Berg har varit ansvarig för Historiska Museets inblandning i den första fasen av projektet.

MUSEINÄTVERK I CENTRALAMERIKA

(<http://www.sida.se/Sida/jsp/polopoly.jsp?d=315&a=12182>).

I Centralamerika finns sedan 1980-talet ett regionalt museisamarbete som i den nuvarande fasen stöds av Sida via Statens historiska museum (sedan 1988). Under 2001-2002 handlade uppdraget främst om att bistå Kulturinstitutet INC i tekniska och museologiska frågor i samband med restaurering och instiftande av ett museum i konventet San Francisco. Uppdraget 2003-2005 har handlat om att stödja bildandet och upprätthållandet av ett museinätverk i Centralamerika. Museerna strävar efter att höja kunskapsnivån i museologi och museografi hos de anställda som har ansvar för det nationella kulturarvet i Centralamerika. De vill också skapa en databas över befintliga centralamerikanska experter inom museologi och museografi.

Från SHM har det främst varit Överintendent Kristian Berg och till del även bitr. museichef Lars Amréus som har deltagit i det senaste samarbetet med Centralamerika, som har

samordnats av Lena Flodin på Riksantikvarieämbetet. Arbetet har utförts uteslutande i Centralamerika, och finansieras genom ett anslag från Sida (se även Cornell *et. al.* 2001).

MUSEUM COLLECTIONS ON THE MOVE

(<http://www.museumcollectionsonthemove.org>).

Museum Collections on the Move var ursprungligen titeln på en inom-europeisk konferens om cirkulationen av föremål mellan museisamlingar, det vill säga om samlingars rörlighet. Målen var dels att undersöka policyn för samlingsförflyttningar och dels att utbyta erfarenheter om praktiska problem i samband med att samlingar flyttas. Som en följd av konferensen, formades en expertgrupp som skulle formulera praktiska rekommendationer för samlingsförflyttning, med särskild tonvikt på frågor om försäkring och ersättning, riktlinjer, och registratorns roll. Expertgruppen överlämnade ett dokument till Europarådet i maj 2005. Arbetet kommer att följas upp i Europarådet under kommande år. Kristian Berg har ingått i Expertgruppen för Museum Collections on the Move.

NATIONAL HISTORICAL MUSEUMS FROM THE BALTIC TO THE BLACK SEA

(<http://www.historiska.se/activities/press/press-museinatverk.html>)

En ny samarbetsorganisation för statliga historiska museer från Östersjöområdet till Svarta havet bildades i maj 2002. Det är Statens historiska museum i Stockholm, Svenska institutet och Lettlands Nationalmuseum som tagit initiativ till ett forum som kallas *National Historical Museums from the Baltic to the Black Sea*. Centrala uppgifter för nätverket är att:

- identifiera och utveckla samarbetsområden inom museiarbetet
- arbeta för att utveckla och bredda den publika verksamheten
- utveckla former för professionellt utbyte inom museivärlden och
- arbeta kring temat nationell identitet, likheter och särdrag.

Målet är att vi ska bidra till att ländernas historia och kulturarv blir kända över nationsgränserna och att samarbetet på sikt kan leda till att museerna blir mera aktiva i utvecklingen av regionerna, säger Kristian Berg. Det nya nätverket är ett genombrott för museernas internationella samverkan, säger museichef Arnis Radins. Projektet har finansierats av medel från Svenska Institutet (se även Olsson 2004).

NEBRA-FYNDET

(<http://www.crystalinks.com/nebraskydisc.html>)

Fyndet av en bronsskiva med guld-applikationer i form av solen, månen, stjärnor och ett skepp i Sachsen-Anhalt 1999, kallades för en världssensation och kallades för 'världens äldsta avbildning av kosmos', 3600 år gammal. Arkeologer har kallats in för att undersöka och diskutera fyndet. Inga Ullén på SHMs har deltagit i diskussionerna kring Nebra-fyndet.

NORDIC HANDSCAPE

(http://www.historiska.se/collections/research/dokument/FOU_200505_nordic_handscape.pdf)

Nordic Handscape är ett samnordiskt pilotprojekt för att utforska och utveckla möjligheter att presentera och förmedla digital kulturarvsinformation via mobila terminaler kopplat till dess position ute i terrängen. Under sommaren och hösten genomförs ett antal pilotstudier på olika platser i Norden. Projektet finansieras av Nordiska Ministerrådet. Arbetet samordnas och leds av Historiska Museet med deltagande museer från Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island. Projektet avslutas 2005. Projektledare för Nordic Handscape är Ulf Bodin på SHMk.

NORDISKA MINISTERRÅDET: MUSEIKOMMITTÉN

(<http://www.norden.org/kultur/konst/sk/museik.asp>).

Museikommittén är en expertgrupp under Nordiska ministerrådet. Dess uppgift är att främja, och synliggöra det nordiska samarbetet inom hela sitt fackområde. I alla aktiviteter eftersträvas en tydlig nordisk profil, hög kvalitet och nordiskt mervärde. Kommittén fokuserar på att främja nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte för att förbättra det nordiska samarbetet inom museiområdet. Museikommittén fungerar som ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden. Kristian Berg är Sveriges representant i Museikommittén.

NORSKA STATENS UTREDNING OM UNIVERSITETSMUSEERNA

(http://www.universitetsavisa.no/ua_lesmer.php?kategori=nyheter&dokid=41480d67e199d1.32270593)

Det norska utbildnings- och forskningsdepartementet tillsatte i september 2004 en grupp som skulle utreda universitetsmuseernas roll. Kristian Berg ingår i utredningsgruppen.

NÄTVERK FÖR DIREKTÖRER FÖR DE NATIONELLA NORDISKA KULTURHISTORISKA MUSEERNA

Ett nätverk för direktörer för de nationella kulturhistoriska museerna i Norden bildades vid ett möte i Köpenhamn i oktober 2003. I nätverket ingår museidirektörer från Sverige, Norge, Finland, Danmark, Island, Grönland, Åland och Färöarna. Nätverkets syfte är att vara en bas för kunskapsutbyte och samarbete kring frågor som rör insamling, dokumentation, bevaring, forskning, förmedling och administration. Deltagarna träffas i möten varje år. Lars Amréus och Kristian Berg deltar från SHMM.

POP – PEDAGOGER MED OMVÄRLDSPERSPEKTIV

(<http://www.sweden.icom.org/verksamhet.html>).

Syftet med denna grupp inom svenska ICOM är att stimulera pedagogisk personal vid svenska museer och skolor till ett internationellt perspektiv i arbetet. Gruppen består av ett nätverk av museianställda samt lärare och lärarstuderande. I samarbete med Sida/Myndigheten för skolutveckling och Utbildningsradion, anordnar gruppen fortbildning för att höja kompetensen kring internationella frågor, etnisk mångfald och mänskliga rättigheter. Petter Ljunggren på SHMul kommer eventuellt att ingå i POP.

SELECTED FINDS

Texten är skriven av Frédéric Elfvér, KMK, som också för närvarande ansvarar för projektet Selected Finds

Avsikten med projektet Selected Finds är att publicera och kommentera det numismatiska källmaterialet i ett urval svenska vikingatida depåer i Kungl. Myntkabinettets samlingar. Urvalet styrs bl.a. av fyndens storlek, bevaringsgrad etc., men främst av deras roll som nyckelfynd i olika regioner. Olika mynthistoriska aspekter belyses i fynden, vars sammansättning indikerar kontaktområden rörande handel och annan kultur. Det internationella samarbetet med främst Tyskland och England har varit avgörande för studierna kring det vikingatida numismatiska materialet. Publikationerna författas på engelska med en svensk sammanfattning. Projektet finansieras genom KMK. Tryckningen kommer med stor sannolikhet att finansieras genom Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning samt Sven Svenssons stiftelse för numismatik.

SAMMANFATTANDE KOMMENTAR

Det aktuella internationella samarbetet vid SHMM har en vid geografisk spridning, och en vid omfattning i de frågor som de respektive projekten och nätverken berör. Projekten finansieras också av ett antal större och mindre finansörer såsom EU, Svenska Institutet, Sida och Nordiska Ministerrådet. Några projekt (Alun, Fremde) är av mer teknisk-antikvarisk karaktär,

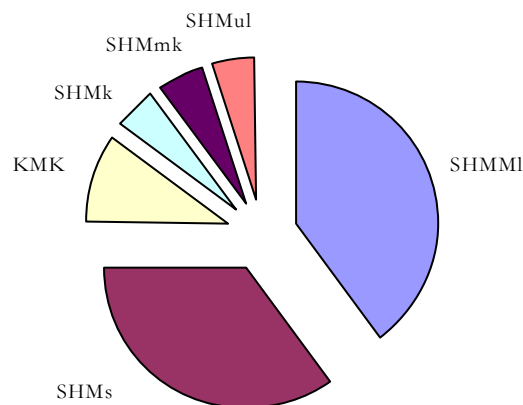
medan Selected Finds, Nordic Handscap, Discover Islamic Art och POP inriktas mot förmedlingsfrågor, och Nordiska Ministerrådets Museikommité, Centralamerikasamarbetet, ICOMON och National Historical Museums from the Baltic to the Black Sea är av strategisk och nätverkande karaktär. Endast ett par av projekten drivs aktivt med utgångspunkt från Historiska Museet (Selected Finds, Nordic Handscap och National Historical Museums from the Baltic to the Black Sea), medan övriga projekt och nätverksarbeten drivs från annat håll, med medverkan av anställda på SHMM.

SAMARBETE	MEDVERKANDE	ENHET	FINANSIÄR
ALUN	Annica Ewing Ulrik Skans	SHMs	RAÄ (FoU)
CENTRALAMERIKA	Lars Amréus Kristian Berg	SHMMI	Sida
DISCOVER ISLAMIC ART	Marie-Louise Franzén	SHMs	EU
FREMDE	Kent Andersson John Ljungkvist	SHMs	EU
ICOMON	Ian Wiséhn	KMK	ICOMON
KULTURARV UTAN GRÄNSER	(Stefan Anderberg) (Ulrik Skans)	SHMMI SHMs	KUG
MEMORY AND MATERIALITY	Kristian Berg	SHMMI	SHM Sida/SAREC?
MUSEUM COLLECTIONS ON THE MOVE	Kristian Berg	SHMMI	Europarådet
NATIONAL HISTORICAL MUSEUMS FROM THE BALTIC TO THE BLACK SEA	Lars Amréus Kristian Berg	SHMMI	Svenska Institutet
NEBRAFYNDET	Inga Ullén	SHMs	
NORDIC HANDSCAPE	Ulf Bodin Henrik Summanen	SHMk SHMmk	Nordiska Ministerrådet
NORDISKA MINISTERRÅDETS MUSEIKOMMITÉ	Kristian Berg	SHMMI	Nordiska Ministerrådet
NORSKA STATENS UTREDNING	Kristian Berg	SHMMI	Norska staten
NÄTVERK FÖR DIREKTÖRER FÖR DE NATIONELLA NORDISKA KULTURHISTORISKA MUSEERNA	Lars Amréus Kristian Berg	SHMMI	
PEDAGOGER MED OMVÄRLDSPERSPEKTIV	Petter Ljunggren	SHMul	Sida
SELECTED FINDS	Frédéric Elfver	KMK	KMK och stiftelser

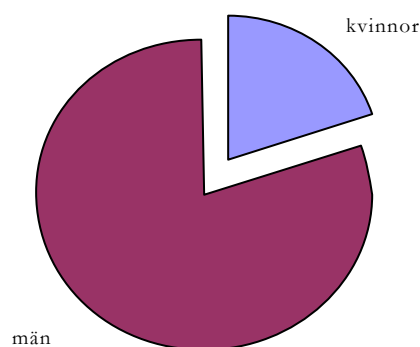
Tabell 1. Sammanställning av aktuella internationella samarbeten vid SHMM 2005.

En mycket komprimerad sammanställning av deltagandet i internationella projekt under 2005 visar att samtliga enheter på SHMM deltar i internationella projekt och nätverksarbeten, men att det finns en stor betoning på deltagande från ledningen (i övervägande fall överintendenten), och Samlingsenheten. Kansliet, Medier och kommunikation, och Utställningar och lärande har bara en deltagare vardera i internationella projekt. Det är intressant att notera den tydliga överensstämmelsen med resultatet på enkätfrågan om i vilken grad man känner att den internationella verksamheten vid myndigheten kommer en till del i det dagliga arbetet, med undantag för KMK, som har ett relativt lågt deltagande i internationella samarbeten, men ändå har en omfattande internationell verksamhet på andra områden. Vi kan också konstatera att det är en betydligt större andel manliga anställda som deltar i internationella projekt, än vad som är representativt för könsfördelningen på myndigheten i stort. Var och en av de tre kvinnor som finns med i listan förekommer dessutom bara i ett fall, medan tre av männen förekommer i två respektive sex fall av internationellt projektsamarbete.

ENHETERNAS MEDVERKAN I INTERNATIONELL SAMVERKAN 2005
(räknat i antal projekt/samarbeten)



KÖNSFÖRDELNING I INTERNATIONELL SAMVERKAN VID SHMM 2005
(räknat i antal personer)



FINANSIERING OCH BUDGET

I myndighetens budget finns inga särskilt avsatta kostnadsbärare för internationell verksamhet, med undantag för de externfinansierade forsknings- och samverkansprojekten. I KMK:s budget för 2004 och 2004 finns en kostnadspost för 'rese och fraktkostnader'. Ingen av de övriga enheterna har specificerat någon del av den internationella verksamheten i sin budget. Vid medverkan i internationella projekt finansieras aktiviteten till stor del från en rad externa anslagsgivare, som finns redovisat ovan, i tabell 1. Myndigheten bidrar ändå till de internationella projekten på ett direkt men budgetmässigt otydligt sätt genom att täcka kostnader för extra arbetstid och andra omkostnader. I andra former av internationell verksamhet, såsom deltagande i internationella seminarier och konferenser, studiebesök, mottagande av internationella besök på myndigheten, bidrar myndigheten i allmänhet i hög grad, utan att det finns redovisat på ett tydligt sätt i budgeten.

I VP 2005 finns ett resonemang om finansiering av kompetensutveckling inom myndigheten:

Behovet av kompetensutveckling har i VP-processen varit föremål för särskild uppmärksamhet, bl.a. mot bakgrund av utfallet i den medarbetaranalys som genomfördes 2004. För att synliggöra de ekonomiska resurser, utöver den arbetade tiden, som läggs på kompetensutveckling har varje enhet tilldelats en särskild kostnadsbärare. (Verksamhetsplan och budget för SHMM 2005)

En viss andel av den internationella verksamheten kan klassas som kompetensutveckling, och faller därför inom den kategorin av internfinansiering. Övrig internationell verksamhet finns dock inte ekonomiskt budgeterad eller redovisad.

I samarbete med externa finansiärer, finns det anledning att granska de bidragsgivande organisationernas målsättning med den verksamhet som de finansierar, för att tydliggöra eventuella skillnader i relation till SHMM:s mission och vision. Två exempel är Svenska Institutet och Sida:

SI har till huvuduppgift att sprida kunskap om Sverige i utlandet och att svara för utbyte med andra länder inom kultur, utbildning, forskning och samhällsliv i övrigt. I sin verksamhet ska SI främja svenska intressen och bidra till tillväxt, sysselsättning och kulturell utveckling i Sverige. Institutet har därutöver uppgifter inom ramen för det internationella utvecklingssamarbetet (SOU 2003:121,s 89).

Sida är den enskilt största aktören inom den statsunderstödda kulturverksamheten utomlands – den står för närmare hälften av det totala uttaget – även om dess huvudman UD inte har gett den något särskilt kulturuppdrag. (SOU 2003:121,s 16)

[...]

6. Kulturarvet. Målet är att skapa förutsättningar för ett hållbart bevarande och nyttjande av kulturarv.

7. Kultur- och medieproduktion. Målet är att skapa förutsättningar för området i utvecklingsländerna.

8. Internationalisering. Målet är att skapa förutsättningar för en internationalisering som tar tillvara olika länders kulturella särart och motverkar globaliseringens likriktande effekter. (ibid: 94)

I dessa två exempel finner vi klart olika målformuleringar med internationell verksamhet, som oundvikligen kommer att präglade internationella projekt som är finansierade av Svenska Institutet och Sida. En annan tydlig formulering finns i EU:s kulturprogram som syftar till att ideologiskt förstärka sammanhållningen mellan de aktuella medlemsländerna.

För att leva upp till missionens målsättning att uppmärksamma olika gruppers kulturarv och att öka förståelsen om hur historien och kulturarvet brukas för skilda syften, och att ge perspektiv på tillvaron och visa att det inte finns en enda historia, är det viktigt SHMM agerar medvetet och förhåller sig aktivt, självständigt och kreativt kritiskt även i relation till de stora finansiärernas målformuleringar.

3. ANALYS

ENKÄTUNDERSÖKNING – ANALYS OCH TOLKNING

Det finns, som vi har sett, en tydlig skillnad mellan de olika enheterna på SHMM, både vad gäller den faktiska internationella verksamhet som utförs, och hur den uppfattas av enhetens anställda. Myndighetens ledning deltar i strategiskt internationellt nätverkssamarbete på chefsnivå, och förekommer i internationella kommittéer och utredningar. Det är en verksamhet med lång tradition och hög status i det interna arbetet. Denna verksamhet kommer i mycket liten grad övriga anställda till del, annat än som indirekta influenser till beslutsfattande som i förlängningen påverkar de enskilda medarbetarna på övriga enheter.

På kansliet vittnar de anställdas svar om en bristande information och kommunikation om internationell verksamhet både inom enheten, och mellan kansliet och andra enheter. Här varierar också intresset för internationell verksamhet mycket mellan olika anställda. Generellt sett så är bara en liten del av myndighetens internationella verksamhet förlagd till kansliet, med undantag för projektet *Nordic Handscape* som har projektledningen förlagd hit. Enheten för medier och kommunikation uppvisar också en varierande grad av internationell verksamhet, där en av de mest intressanta iakttagelserna i utredningen är att personalen i butik och entré, som dagligen ingår i en betydande internationell verksamhet i mötet med museets besökare, själva anser att de inte har någon, eller bara en obetydlig, internationell verksamhet. Två former av internationell verksamhet på SHMM är *Kryssningsnätverket* och *Stockholms auktoriserade guider*. Kryssningsnätverket drivs av kommunala Stockholms Visitors Board. Nätverket arbetar för att öka antalet turister som når Stockholm via kryssningsfartyg från hela världen. Nätverket fungerar som en indirekt kontaktyta för en grupp av utländska turister som SHM inte annars skulle nå. Under 2005 inledde SHM även ett samarbete med Stockholms auktoriserade guider. SHM erbjuder guiderna utbildning för att underlätta deras visningar av museet. Även detta är en kontaktyta gentemot utländska besökare. Större delen av guiderna har dessutom själva utländsk härkomst. Utbildningen blir ett årligt arrangemang för museet. På enheten för medier och kommunikation anser slutligen majoriteten av de anställda att det största hindret för en fungerande internationell verksamhet på SHMM är bristande kommunikation mellan enheterna.

Enheten för samlingar har den numeriskt mest omfattande internationella verksamheten på SHM. Det är också här vi finner den av myndighetens internationella verksamhet som är mest statusfylld och mest välkänd över enhetsgränserna. Kurirresor och forskningsvistelser eller konferensdeltagande i utlandet är åtråvärda verksamheter som värderas högt. En förklaring finns i den traditionella hierarkin inom myndigheten, där föremålsforskning och –vård under lång tid har givits en hög status och antikvarierna, framför allt av andra personalgrupper, har tillskrivits den högsta graden av professionalism. Under utredningens gång har just kurirresorna diskuterats i samtal med personalen på SHMs. Bilden av kurirresan som glamorös och eftertraktad är en bild som inte stämmer med verkligheten, menar de. De beskriver att den faktiska kurirresan är omgärdad av lång förberedelse och mycket administration, och att själva kurirresan i allmänhet är kort och innehåller ytterst lite stimulans

för den egna yrkesverksamheten. Här upplever man därför att det finns ett behov att även se över hur kurirresorna skulle kunna utnyttjas bättre för intern kompetensutveckling.

Enheten för utställning och lärande är den enhet där de anställda upplever sig minst delaktiga i myndighetens internationella verksamhet. Det är också tillsammans med kansliet den enhet där personalen har minst omfattande internationell verksamhet. Myndighetens satsning på samtidskonst – vox – anses vara den internationellt orienterade verksamhet som har bidragit mest till enhetens måluppfyllelse under 2005.

Kungl. myntkabinettet har den mest mångfacetterade och genomgripande internationella verksamheten av myndighetens enheter, vilket till del beror på att KMK:s verksamhetsområde motsvarar alla enheterna på SHM, om än i mindre skala. Det beror också på sammansättningen av Myntkabinettets samlingar som är av internationell karaktär till skillnad från SHM:s nationella, och att man därmed också prioriterar internationella utställningsproduktioner.

Ytterligare en orsak till att KMK har en mer omfattande internationell verksamhet än SHM kan finnas i den möjlighet till finansiering av konferensresor, studiebesök och annan internationell kompetensutveckling som finns i de fonder som är knutna till KMK. Man bör dock även se till orsaker som ligger bortom den praktiska dimensionen, för att kunna förstå skillnaderna mellan KMK:s och SHM:s internationella verksamhet på fler nivåer.

Myntkabinettet har en lång tradition av att aktivt delta i ett internationellt sammanhang av museiarbete och numismatisk forskning, och den traditionen värddas, visas upp och värderas högt. Den är en del av Kungl. myntkabinettets identitet. Trots att ett omfattande internationellt arbete har utförts även på SHM sedan 1940-talet, så har man här idag inte samma stolthet och självklarhet förknippad med internationellt arbete, och därför är också den internationella verksamheten vid SHM otydlig i budget, verksamhetsplanering och uppföljning. Den här skillnaden i stämning och attityd, som snarare är förnimbar än numeriskt påvisbar, har framkommit under utredningens lopp.

Ett annat övergripande förhållande är att den internationella verksamheten vid myndigheten till största delen beskrivs som av 'formell' karaktär. Möjligen får man här räkna med att man kan ha svarat 'formell' på frågan om vilken form den egna internationella verksamheten har haft under innevarande år, för att 'formell' skulle signalera en högre grad av professionalism än 'vänskapliga' kontakter. Här finns anledning att arbeta aktivt för att uppmuntra till vänskapliga internationella kontakter hos alla anställda vid myndigheten, eftersom sådana bara bidrar till en förstärkning av museets profil och de anställdas professionella säkerhet.

EXEMPLET SARA

Ett av enkätsvaren kräver en stunds reflektion. Sara Kusmin, som arbetar som fyndassistent på SHM:s samlingsenhet, svarade 'ingen alls' på frågan om vilken typ av internationell verksamhet hon hade deltagit i under 2005. Längst ner på sidan fanns ett tillägg inom parentes: (*förutom att jag tar hand om vår spanska praktikant på halvtid*). Enkäten skickades tillbaka till Sara och hon fyllde i den en gång till. Hon skrev då att hon i sitt arbete med praktikanten Tania Muñoz Marzá hade pratat engelska halva dagen under flera månaders tid, och att hon därigenom hade utvecklat sin kapacitet i att vara pedagogisk på ett främmande språk. Därutöver kan man hävda att Sara har spelat en viktig roll i det internationella arbetet eftersom hon har varit delaktig i mötet med Tania, som efter vistelsen här kommer att fungera som en ambassadör för SHMM i Spanien. Sara hade dessutom den, i tid räknat, mest omfattande internationella verksamheten av alla anställda på myndigheten under den här perioden. Ändå upplevde hon alltså själv att hon inte deltog i någon internationell verksamhet som var värd att nämna.

Exemplet Sara, menar jag, belyser ett allmänt förhållningssätt inom myndigheten. Även entré- och butikspersonal, liksom museilärarna, har i enkätsvaren beskrivit värdet av sin egen internationella verksamhet som mycket lågt eller obefintligt. Beträktat i relation till den

faktiska verksamheten, där hanteringen av det publika gränssnittet är av avgörande betydelse för vilken bild som förmedlas av SHM och KMK till omvärlden, så finns det all anledning att värdera den här verksamheten mycket högt. Enkätundersökningens resultat påvisar alltså att det förekommer en skillnad i värdering av olika internationella verksamheter inom och mellan myndighetens enheter, som inte representerar den faktiska verksamheten. Som det har framkommit i beskrivningen av skillnaden mellan olika enheter, så förekommer till exempel en betydande värderingsskillnad mellan *kurirresor* och *mötet med utländska besökare i museets entré*. Detta alltså trots att personalen som är inblandad i kurirresorna, som har diskuterats tidigare i texten, inte uppfattar kurirresorna som någon särskilt statusfylld aktivitet.

Värderingsskillnaden förefaller därför snarast hänga samman med museets traditionella hierarki, eftersom kurirresorna utförs av antikvarier och konservatorer, och det nästan uteslutande är anställda med tjänstebeteckningen 'assistent' som anser att deras internationella verksamhet inte har något värde för verksamheten i stort. Med detta följer också en genusproblematik, eftersom assistenttjänsterna av tradition har en 'kvinnlig' stämpel, medan både kurirresor och deltagande i internationellt samarbete traditionellt befinner sig i en 'manlig' domän, som vi också har kunnat konstatera i sammanställningen av internationellt projektdeltagande. De 'manliga' och 'kvinnliga' domäner som här åsyftas, behöver inte vara synonymt med de enskilda tjänstemännens biologiska kön, även om så har visat sig vara fallet med deltagandet i internationellt samarbete. Vad gäller antikvarietjänsterna, så innehas de idag till största delen av kvinnor, men jag menar alltså att antikvarierollen av tradition på SHMM har typiskt manliga karaktärsdrag. Det faktum att de enda tre kvinnor som deltar aktivt i internationellt samarbete under 2005 är just antikvarier, förstärker den bilden. Här finns också en dimension av förväntad utbildningsnivå, som inte heller speglar dagens faktiska situation, och som därför också kan förstås som en del av ett traditionellt genuspräglat förhållningssätt.

Det här traditionellt genuspräglade förhållningssättet till olika verksamheter inom myndigheten, är mycket viktigt att beakta i en diskussion om hur den internationella verksamheten ska kunna integreras på ett bättre och tydligare sätt i myndighetens totala verksamhet. Myndighetens verksamhet idag präglas av helt andra förutsättningar och målsättningar, än de som var aktuella under den tid då den interna hierarkin och värderingen av olika verksamhetsområden skapades. Utbildningsnivån är idag mycket hög över samtliga enheter och verksamhetsområden inom myndigheten, och även andra områden än det traditionellt antikvariska och tekniska kräver idag en hög grad av professionalism. Det finns vidare i de aktuella målformuleringarna för myndigheten ett mycket stort intresse för det publika gränssnittet, med stora krav på hög kompetens både hos informatörer, museipedagoger och entré- och butikspersonal. Med tanke på det, så är det viktigt att arbeta för att dessa personalgrupper inte förblir tysta och osynliga i en diskussion om den internationella verksamheten.

MÖJLIGGÖRANDE OCH BEGRÄNSANDE INTERNA FAKTORER

Personalen uppmanades i enkäten att ange tre begränsande och tre möjliggörande faktorer för att den internationella verksamheten ska kunna integreras i högre grad i arbetet på SHM och KMK. Frågan lämnade tolkningsutrymme, och svaren gällande de möjliggörande faktorerna speglar dels 'möjligheterna för den internationella verksamheten att bidra positivt till SHMM verksamhet som helhet', och dels 'vilka möjliggörande faktorer för en integrerad internationell verksamhet förekommer i den befintliga verksamheten', medan en tredje grupp har givit förslag på möjliggörande förändringar av den befintliga verksamheten.

Vi ser i listan av de sammanställda svaren här nedan, att det finns en tydligare konsensus om begränsningarna än om möjligheterna för den internationella verksamheten. Som de viktigaste begränsningarna har angivits ekonomisk resursbrist, tidsbrist, bristande intern

information och kommunikation, bristande strategi och ledning i just de här frågorna, personalbrist och stress, bristande kunskap och fantasi, och flera har dessutom uppgivit att den egna verksamheten är av uteslutande nationell eller lokal karaktär, och att de därför inte har känt sig delaktiga i den internationella verksamheten.

Från ledningens sida påpekas att ekonomisk resursbrist inte alls är en faktor i det här fallet, och att upplevelsen av tidsbrist snarare handlar om planering och prioritering. Upplevelsen av bristande ledning, kan då istället konstateras vara en brist på tydlig och aktivt kommunicerad strategi. Det utgör i sin tur ett hinder för initiativ från enskilda anställda, som hindrar dem från att själva skapa en aktiv och fungerande internationell verksamhet. Den bristande strategin orsakar på så sätt också en otydlighet i tidsplanering och en osäkerhet över hur stora ekonomiska resurser som ska avsättas, och den orsakar också indirekt en brist i intern kommunikation och information.

Det enda av de vanligast förekommande svaren som är av mer metafysisk karaktär är 'brist på kunskap och/eller fantasi'. De tre sista svaren i listan, som bara har förekommit en gång vardera, är av liknande övergripande reflekterande karaktär. Det kan tyckas en aning förvånande att 'rädsla' bara förekommer en gång som begränsande faktor för internationella verksamhet, det torde i praktiken vara betydligt vanligare. Det kan också konstateras, med hänvisning till ledningens uppgifter om att det inte finns någon egentlig ekonomisk resursbrist för en internationell verksamhet inom rimliga ramar, att brist på initiativförmåga också är en viktig faktor att ta i beaktande.

BEGRÄNSNINGAR

1 Ekonomisk resursbrist	23
2 Tidsbrist	19
3 Bristande intern kommunikation och dåligt fungerande interna informationskanaler	13
4. Brist på strategi och övergripande ledning	11
5. Personalbrist och stress	9
6. Den egna verksamheten upplevs som uteslutande nationell eller lokal	6
6. Brist på kunskap och/eller fantasi	6
8. Bristande initiativkraft och intresse	5
9. Bristande internationella kontaktnät	4
10. Bristande språkkompetens	3
SHMM:s geografiska läge	3
Kontakter är personbundna och inte tydligt kartlagda	3
Hierarkisk organisation	3
Bristande uppföljning	2
Personlig prestige och status	2
Samlingarnas innehåll, tillstånd och grad av tillgänglighet för utländska forskare	2
Skillnad mellan retorik och praktik i frågan om internationalisering av kulturmiljövården	1
Externa projektledare för de internationella projekten	1
Synen på tjänsteresan som belöning snarare än som en viktig del i arbetet	1
Otillräcklig diskussion och analys av museirollen	1
Avsaknad av 'gästtjänster' för internationella gäster	1
Nyttotanken	1
Myndigheten upplevs som reaktiv snarare än aktiv i den internationella verksamheten	1
Rädsla	1

De möjligheter som har tagits upp till positiv inverkan på SHMM:s verksamhet i stort, knyter an till de mer reflekterande svaren. Här tolkar man den internationella verksamheten som en allmän kompetensutveckling av både givande och tagande karaktär. Samarbete och samordning beskrivs som resurssparande och berikande, och de här punkterna handlar mycket om att profilera myndigheten och museerna:

MÖJLIGHETER TILL POSITIV INVERKAN PÅ SHMM:S VERKSAMHET

1. Samarbete, samordning och erfarenhetsöverföring	9
1. Kontaktskapande	9
3. Ta emot influenser och idéer	6
4. Ge influenser och idéer	4
5. Att positionera museerna i samhället	3
Möter behovet av en mångfalds- och demokratidiskussion	2
Benchmarking	1
Omvärldsbevakning	1

De förslag till möjliggörande förändringar som måste till för att nå en integrerad internationell verksamhet på SHMM, har en tydlig koppling till de begränsande faktorerna av mer praktisk karaktär i listan ovan. Vi ser här att en ökad tydlighet i avsättning av tid och ekonomiska resurser anses vara mycket viktigt, och att en ökad information och kommunikation skulle bidra till en positiv förändring. Dessutom är en av de vanligast förekommande svaren att det behövs fler internationellt orienterade utställningar på SHMM. Det understryker behovet av en tydligare information och kommunikation mellan och inom museets olika delar, eftersom en betydande andel av utställningarna på SHM och KMK redan nu har ett internationellt fokus, och det är något som museets anställda inte har någon medvetenhet om. Här är det dock viktigt att poängtera att information inte bör betraktas som ett enkelriktat flöde från ledningen och ut i organisationen, utan att varje anställd inom myndigheten har ett eget ansvar för att tillägna sig och sprida kunskap om sin egen och andras internationellas verksamhet, och för att initiera nya formella och informella informationskanaler där det finns behov.

FÖRSLAG TILL MÖJLIGGÖRANDE FÖRÄNDRINGAR

1. Bättre information och kommunikation om internationell verksamhet i myndigheten	11
2. Tydligt avsatta resurser	7
3. Fler internationellt riktade utställningar på SHMM	6
4. Tydligt avsatt tid	5
5. Framarbetning av en strategiplan, där internationell verksamhet infogas i övriga mål	4
5. Mer tid och personal	4
5. Mer aktivt deltagande i internationell forskning	4
Tydligare initiativ från ledningen	3
Bättre tillgänglighet med hjälp av webben och annan IT-teknik	3
Större delaktighet i utställningar i utlandet	3
Bättre planering	3
Öka språkkunskaper	2
Samverkan med universitet och högskolor	2
Marknadsföring	1
Forskarbesök	1
Skapa nya projekt	1
Sprida kurirverksamheten på fler anställda på SHMs	1

Internationell verksamhet måste ge praktiska synliga resultat	1
Mindre projekt snarare än stora	1
Sätta samman en arbetsgrupp för internationell verksamhet	1
Ha internationell verksamhet som en återkommande punkt på möten	1
Ökat engagemang i ICOM	1
Underlätta för internationella besökare	1

Vad gäller möjliggörande faktorer för en väl fungerande internationell verksamhet i den befintliga verksamheten, kan vi konstatera att museets anställda anser att museets goda internationella rykte är den största tillgången:

MÖJLIGGÖRANDE FAKTORER I DEN BEFINTLIGA VERKSAMHETEN

1. SHM och KMK är centralmuseer med gott anseende	4
2. Myndighetens fokus på allmänmännsliga frågor	2
2. Myndighetens samlingar	2
2. Myndighetens samlade kompetens	2
2. Befintligt intresse	2
2. Goda egna ekonomiska resurser	2
SHMM:s geografiska läge	1
Webben	1
Fri arbetsform	1
SHMM satsar mycket på internationellt samarbete	1

MISSION, VISION OCH UPPDRAG – OCH ENKÄTUNDERSÖKNINGEN

Några centrala begrepp som tydligt går att urskilja i skärningspunkten mellan SHMM:s mission och ett internationellt intresseområde, och som därför kan berikas väsentligt av den internationella verksamheten vid SHMM är:

Demokratisering: som hänvisar till missionens beskrivning av demokrati som en rörelseriktning som utgår ifrån de grundläggande fri- och rättigheterna samt den personliga, ekonomiska och kulturella välfärd som varje individ åtnjuter enligt regeringsformen. Att äga rätten till historien och rätt till ett kulturarv, är att ha en tydlig plats i världen. Kulturell frihet, i den meningen, är således en förutsättning för demokrati.

Mänskliga rättigheter: representerar en internationell version av missionens formulering *Statens historiska museer sätter människan i centrum*. Med ett fokus på mänskliga rättigheter lyfts diskussionen om människan, från människan i Sverige till en diskussion om mänsklighetens villkor i ett allmänmännsligt perspektiv.

Mångkultur/mångfald: där SHMM har en viktig roll att fylla i en angelägen diskussion om kulturbegreppet, som i förlängningen bidrar till en mer nyanserad och tydligare användning av begreppen *kultur*, *mångkultur* och *kulturell mångfald* i samhället i stort.

Perspektiv på utveckling: ges genom att skapa en medvetenhet om hur utvecklingstanken tillkom som en arkeologisk konstruktion för att legitimera en kolonial världsordning, och finna nya och nyskapande vägar för att behandla mångtydigheten och dynamiken i allt mänskligt kulturliv som motverkar den imperialistiska bilden av avgränsade statiska kulturgrupper.

Internationell medvetenhet och kompetens: i meningen att all personal ska kunna förhålla sig till omvärlden med god självkänsla, det vill säga med säkerhet som innefattar ett förtroende för den egna verksamhetens kvalitéer, och ödmjukhet inför dess brister. Sverige är en del av världen och är en politisk och ideologisk konstruktion med specifika förutsättningar. All personal ska arbeta med en medvetenhet om det.

Alla dessa begrepp hör i grunden samman med en kritiskt reflekterande kultursyn. I enlighet med myndighetens mission har SHMM alltså en viktig funktion att fylla i den nationella diskussionen om kulturell internationalisering, genom sina stora möjligheter att belysa och reflektera över vårt bruk av begreppen 'kultur' och 'utveckling', som båda finns i kärnan av historievetenskaperna och reproduceras i förmedlingen av den arkeologiska berättelsen om det förflutna. Som ansvarsmuseer med inriktning på historievetenskaperna har SHM och KMK mycket goda förutsättningar att dra nytta av sin potential till kreativt kritisk förmedling av akademiska diskussioner om några av vår tids viktigaste begrepp: *tid*, *utveckling* och *kultur*.

På så sätt kan SHMM bidra till att skapa en viktig diskussion om kulturbegreppet, som i förlängningen kan ge en mer nyanserad och tydligare användning av begreppen 'kultur', 'kulturell utveckling' och 'kulturell mångfald' i samhället i stort. Att det idag förekommer en viss begreppsförvirring syns tydligt i den internationella kulturutredningen (SOU 2003:121), där ordet *kultur* genomgående används parallellt och nästan uteslutande synonymt med *nation*. Den starka nationen, med internationell rätt att bedriva nationell kulturpolitik, förs fram som en väg till förstärkning av den kulturella mångfalden (*ibid*:62). Utredningen skriver under rubriken 'Kulturell mångfald i Sverige':

Ett mångkulturellt Sverige vidgar möjligheterna för nya kulturella impulser, internationella nätverk och kontakter. De kan stimulera både det svenska kulturlivet och möjliggöra för Sverige att etablera kulturella relationer med länder som Sverige traditionellt inte haft djupare kontakter med. Många invandrargrupper har ett uttalat intresse av att bevara kontakter med ursprungslandet eller med landsmän i exil. Genom invandrargrupperna kan nya möjligheter till dialog över kulturella och religiösa gränser erbjudas, vilka annars varit begränsade (*ibid*:63).

Sveriges internationella röst är fortfarande efterfrågad och uppskattad: vi har något att säga och erbjuda som andra vill ta del av. Att aktivt och gemensamt främja Sveriges roll i utlandet och samtidigt främja ett likvärdigt kulturutbyte är en nationell angelägenhet. Denna angelägenhet delar Sverige med många andra länder – konkurrensen om den internationella uppmärksamheten ökar. (*ibid*: 65)

Det är tydligt att den internationella kulturutredningen 2003 använder sig av ett statiskt och essentialistiskt kulturbegrepp där människor delas in i avgränsade och oföränderliga kulturgrupper (såsom 'svenskar' och 'invandrare') där den ena ofta anses vara mer utvecklad än den andra. En sådan definition av 'kultur' är i stort sett identisk med definitionen av 'ras' så som det har använts i vetenskap och samhällsdebatt under slutet av 1800-talet och större delen av 1900-talet. Idag används ordet 'ras' mycket sällan för att beskriva människor eller mänskliga grupper. Det har blivit tabu. Men behovet av att kategorisera människor i statiska essentiella grupper tycks bestå. I exemplet med den internationella kulturutredningen ser vi tydligt att man idag alltså använder ordet 'kultur', med samma innebörd som tidigare lades i begreppet 'ras'. Den användningen av ordet kultur rimmar illa med en mer kritiskt reflekterande kultursyn där man förstår och beskriver mänsklig samvaro utifrån mer dynamiska termer som hybridkultur och kulturell ambivalens, och där utvecklingsidén genomgående kritiseras (jfr Pripp (ed) 2004, och där särskilt Azar, ss 13-22, jfr också Pagrotsky 2005). Därför blir det motsägelsefullt när den internationella kulturutredningen i ett stycke talar om vikten av mångfald i kulturlivet med hänvisning till alla människors grundläggande mänskliga rättigheter, och i nästa hänvisat till 'det traditionellt svenska' och näringslivets behov av 'sverigefrämjande' i utlandet. Den internationella kulturutredningen (SOU 2003:121) får här utgöra ett exempel på en mer allmän användning av ordet 'kultur' i internationella sammanhang i Sverige, som jag menar ger uttryck för en viss begreppsförvirring hos de institutioner som står bakom dokumenten.

De kulturmiljövårdande och –förmedlande institutionerna har i det här sammanhanget ännu *inte* tagit den tydliga position som ligger i linje med deras uppdrag och målformulering i diskussionen om kulturens internationalisering (orden 'demokratisering', 'mångfald' och

'mänskliga rättigheter' förekommer ofta i dessa dokument, ett bra exempel på det är rapporten *Kulturarv är mångfald!* (RAÄ 2004)). Istället har kulturmiljövården traditionsenligt tilldelats en passiv bevarande roll, i övergripande diskussioner om olika svenska institutioners roller i internationaliseringen av kulturlivet. Genom att inta den här passiva traditionella positionen, som kan tyckas ofarlig eftersom den har fungerat under större delen av 1900-talet, så försvarar kulturmiljövården ett fortsatt användande av ordet 'kultur' som ett substitut för det tidigare vanliga 'ras'-begreppet, det vill säga i termer av statistiska avgränsade grupper som kan placeras in längs en tänkt allmänmänsklig utvecklingslinje från primitiva till moderna kulturer. Det trots att uppdrag och målformuleringar pekar ut en tydlig riktning mot frågor om 'demokratisering', 'mångfald' och 'mänskliga rättigheter'.

SHMM, med sina utmärkta förutsättningar till kreativ kritisk förmedling av stora och svåra frågor om historia, kulturarv och kulturmiljö, kan bidra till att skapa en viktig diskussion om kulturbegreppet som i förlängningen kan ge en mer nyanserad och tydligare användning av begreppen 'kultur', 'kulturell utveckling' och 'kulturell mångfald' i samhället i stort. Här har SHMM goda möjligheter att motverka en urvattning av begreppen, till exempel genom att visa hur själva utvecklingstanken från början var en arkeologisk konstruktion, och finna nya och nyskapande vägar för att behandla mångtydigheten och dynamiken i allt mänskligt kulturliv som motverkar bilden av avgränsade statistiska kulturgrupper. På så sätt kan SHMM ta sig en ny och aktiv roll, som inte finns definierad i den internationella kulturutredningen (som här får stå som exempel på en mer allmän uppfattning om kulturmiljövårdens roll i ett internationellt perspektiv), där kulturmiljövårdens och SHMM:s roll istället definieras som passiv och bevarande, med en betoning på att bevara befintliga kulturella särarter (SOU 2003:94, jfr också Sidans mål för kulturmiljövård i avsnittet om 'Finansiering och budget' på s 20). Att myndighetens anställda har ett aktivt reflekterande och internationellt orienterat förhållningssätt till historien och historieförmedling, är av yttersta vikt för att SHMM ska kunna bli en sådan tydlig aktör i samhällsdebatten.

Hur passar nu dessa metafysiska målsättningar in i enkätundersökningens resultat, som främst speglade behov av mer praktisk och enhetspecifik natur? Vid en första anblick så gör de inte alls det. Detta påvisar behovet av att arbeta med internationella frågor utifrån en tydlig strategi och målformulering, så som är fallet med till exempel forskning och lärande. En tydlig strategisk plan med en enhetsövergripande idé om den internationella verksamhetens målsättning, kan sen omsättas för att i olika former ingå i *samtliga* enheters målformuleringar. På så sätt skapas en tydlig internationellt orienterad praktik som rymmer möjligheter till omtolkning och förändring i enlighet med den aktuella verksamheten. I samband med uppföljningen av myndighetens övriga mål, bör även den internationella verksamheten följas upp och utvärderas. Målsättningen är att alla myndighetens anställda ska uppleva att de i sin yrkesutövning har en tydlig plats i världen, att de ska ha professionella och personliga erfarenheter från områden utanför Sveriges gränser (i både fysisk och metafysisk mening), för att på så sätt kunna berika myndighetens erfarenheter och ge den totala verksamheten en tydlig plats i världen. En stark internationell självkänsla är en förutsättning för att nå målsättningen att bli Nordens bästa kulturhistoriska museer.

4. AVSLUTANDE REFLEKTIONER

Ju mer man skyddar sig själv
i sitt eget hus,
desto mer skrämmande
blir det främmande.

’ Ju mer man skyddar sig själv i sitt eget hus, desto mer skrämmande blir det främmande. Ett internationellt samarbete skapar bättre förutsättningar för att skapa ett samtal och en samhällelig positionering av museerna’, svarade den förre överintendenten Kristian Berg på enkätfrågan om den internationella verksamhetens möjligheter på SHMM. Jag är benägen att hålla med, och finner stöd för det förhållningssättet i den mission och vision som styr myndighetens arbete.

Det var med viss förvåning och tveksamhet som jag svarade ja när jag blev tillfrågad om att göra en utredning om den internationella verksamheten på Statens historiska museer. *Har SHMM någon internationell verksamhet?* frågade jag omedelbart. Många vänner och kollegor har ställt samma fråga när jag har berättat om mitt uppdrag. Jag har nu, fem månader senare, fått lära mig att mina kunskaper var minst sagt bristande, och jag mindes faktiskt tämligen snart att jag hade hört talas om Sigurd Curmans engagemang i baltikumfrågan under kriget och att jag kände till att myndigheten var drivande i ett museisamarbete med Centralamerika. Men min okunskap var ändå stor. Nu vet jag att SHMM har en omfattande och omfångsrik internationell verksamhet, som sträcker sig över myndighetens olika delar och enheter, att den skiljer sig avsevärt mellan olika enheter, både i praktiken och värderingen, och att den omges av en stor otydlighet i organisationen.

HUR BÖR SHMM:S INTERNATIONELLA VERKSAMHET SE UT IDAG?

Jag har under utredningens gång kunnat identifiera fem centrala begrepp i skärningspunkten mellan SHMM:s mission och ett aktuellt internationellt intresseområde:

Demokratisering
Mänskliga rättigheter
Mångkultur/mångfald
Perspektiv på utveckling
Internationell medvetenhet och kompetens

Alla dessa begrepp återfinns i hjärtat av SHMM:s verksamhet, om man ser till formuleringarna i verksamhetsplanens mission och vision. Men de här begreppen ägs också av andra myndigheter, organisationer och privatpersoner i Sverige idag, och det finns många olika sätt att använda sig av dem. Det är därför av största vikt att SHMM finner ett eget förhållningssätt till de här begreppen med utgångspunkt i myndighetens egen mission och vision, för att skapa en tydlig och aktiv profil. Jag har hävdad att SHMM har en viktig funktion att fylla i den nationella diskussionen om kulturell internationalisering, genom sina stora möjligheter att belysa och reflektera över vårt bruk av begreppen ’kultur’ och ’utveckling’, som båda finns i kärnan av historievetenskaperna och reproduceras i den arkeologiska berättelsen.

För att SHMM ska kunna arbeta aktivt med ett fördjupat förhållningssätt till dessa begrepp och de, på många sätt, nya tankestrukturer som de ingår i, så är det nödvändigt att de olika delarna av organisationen är delaktiga och själva verkar för att inkorporera de här tankesätten i sina respektive verksamheter. För att personalen ska kunna ha omvärldbevakning som en självklar del av arbetet, måste det avsättas tydliga resurser. All personal ska kunna förhålla sig till omvärlden med god självkänsla, det vill säga med säkerhet som innefattar ett förtroende för den egna verksamhetens kvalitéer, och ödmjukhet inför dess brister. Även ett arbete med ett material eller en utställning som beskrivs som exklusivt svenskt, måste ske med en tydlighet och en medvetenhet om de politiska och ideologiska konstruktioner som omgärdar det, utifrån ett internationellt perspektiv. Sverige är en del av världen, och är en politisk och ideologisk konstruktion med specifika förutsättningar. SHMM:s personal ska ges möjlighet att förstärka sin kunskap om det, och arbeta med en medvetenhet om det. Det gäller all personal, i utställningsverksamheten, administrationen av samlingarna och samlingarnas bevarande, den publika butiks- och entréverksamheten, information och kommunikation, kansliet, ledningens strategiarbete och den pedagogiska verksamheten, på SHM liksom på KMK.

HUR SKILJER SIG DAGENS SITUATION FRÅN MÅLSÄTTNINGEN?

Det finns idag en mycket omfattande internationell verksamhet av stor variation på SHMM. Medvetenheten om betydelsen av den egna och andras internationella verksamhet är däremot liten bland myndighetens anställda. Det finns därutöver en bristande kunskap och diskussion om betydelsen av och relationen mellan olika former av internationell verksamhet på myndigheten. Många ställer sig frågande till om det över huvud taget finns någon internationell verksamhet av betydelse på den egna enheten eller på myndigheten i stort. Andra påpekar att de saknar kunskap därför att den befintliga internationella verksamheten inte kommuniceras eller följs upp.

Budgettekniska orsaker kan tyckas vara av underordnad betydelse, men enkätsvaren tyder på att avsaknaden av en tydligt formulerad budget för det internationella arbetet inom myndigheten har bidragit till en negativ och defensiv känsla omkring den internationella verksamheten, eftersom finansiering alltid måste tas från en annan kostnadsbärare. Det är som tidigare har konstaterats, viktigt att det avsätts *tydliga resurser* för internationellt arbete.

Bristerna i den nuvarande situationen på myndigheten som gör det svårt att uppfylla målsättningen med den internationella verksamheten som den har beskrivits här, kan sammanfattas i fyra punkter:

- Det saknas tydlighet om strategiska mål och mening med internationell verksamhet.
- Bristande planering vad gäller tid och budget för internationell verksamhet.
- En upplevelse av bristande kommunikation.
- Det saknas allmän kunskap om de centrala begreppen och dess möjligheter.

FÖRSLAG TILL STRATEGISKA ÅTGÄRDER

Med utgångspunkt i de svaga punkterna som identifierades i stycket ovan, kommer jag som avslutning att föreslå en rad strategiska åtgärder. Under arbetet med utredningen, och i diskussionerna kring det preliminära utredningsresultatet, har det framförts önskemål om mer operativ tydlighet och fler konkreta förslag på hur målsättningarna som jag har skissat upp ska kunna uppfyllas. Jag menar att det på många vis skulle vara kontraproduktivt om jag, utifrån mina specifika erfarenheter och intresseområden, skulle föreslå *konkreta* åtgärder som skulle hjälpa olika personalkategorier att uppnå en tydlig, välplanerad, och väl kommunicerad

internationell verksamhet. Det skulle inte bara cementera den befintliga hierarkin där arkeologisk forskning och internationell forskarsamverkan är en av de vanligaste och högst rankade internationella verksamhetsområdena (eftersom min egen erfarenhet är forskarens och arkeologens). Det är också att missförstå utredningens syfte, och förminska dess möjligheter. Syftet är att utredningen ska bidra med en kunskap om den befintliga internationella verksamheten vid SHMM, samt peka ut en riktning mot en målsättning som stöds av de aktuella styrdokumenterna, så att avståndet mellan målsättning och måluppfyllelse ska kunna minskas. För att verksamheten sedan ska kunna ta den riktning som utredningen pekar ut, så krävs det att myndighetens personal själva söker en utgångspunkt i sina *egna* specifika erfarenheter och intresseområden, för att finna vägar på bästa sätt minska avståndet mellan måluppfyllelsen och målsättningen med den internationella verksamheten så som den har beskrivits här. Här krävs också ett strategiskt ledningsarbete för att stötta och uppmuntra olika personalgrupper att få ett mer aktivt internationellt intresse och deltagande, och då med särskild tanke på att motverka de traditionella genusstrukturer som utredningen har påvisat. *Det ansvaret för själva förändringsarbetet måste tas av myndighetens personal själva, för utredningsrapporten har i sig själv ingen möjlighet att uppfylla målsättningen, den kan bara peka ut en riktning och ett mål.*

Däremot finns det anledning att redan här försöka peka ut en tydlig riktning, och föreslå ett par första steg som leder i den riktningen. Det går att urskilja två tydliga vägar mot en bättre måluppfyllelse vad gäller den internationella verksamheten:

1. Ett aktivt deltagande i internationellt arbete: samarbete, kontakter, forskning, erfarenhetsutbyte, osv. Det här området kan och bör utvecklas på alla enheter och inom alla personalgrupper. Här bör varje enhet och varje medarbetare inför varje nytt verksamhetsår ha en tydlig idé om hur de/han/hon ska stärka sin plats i världen, samt hur det ska planeras och kommuniceras till övriga medarbetare på myndigheten. Insatsen kan vara mycket liten eller mer omfattande. Det här arbetet ska uppmuntras och stödjas av ledningen och ledningsgruppen. Det ska vara en prioriterad professionell kompetensutveckling som är viktig för myndighetens verksamhet, och inte betraktas som en personlig belöning till enskilda medarbetare.
2. En fördjupning i kunskapen om de områden och begrepp som enligt styrdokumenterna står i centrum för den internationella verksamheten på SHMM: *demokratisering, mänskliga rättigheter, mångkultur/mångfald, samt perspektiv på utveckling.* Den direkta fördjupningen kan ske i form av deltagande i konferenser och nätverk med motsvarande teman, forsknings- och utvecklingsprojekt, osv. Den fördjupningen står särskilt intresserade medarbetare för, och kommunicerar den till övriga personalgrupper genom utställningsprojekt, seminarier, el. dyl. Även här är långsiktig planering, kommunikation, samt ledningens och ledningsgruppens stöd av yttersta vikt.

Den första punkten kommer direkt att bidra till att all personal får en ökad internationell självkänsla, och en tydligare plats i världen. Den kommer också indirekt att öka medvetenheten hos all personal om de centrala begreppen demokratisering, mänskliga rättigheter, mångkultur/mångfald och perspektiv på utveckling, eftersom det är frågor som framför allt finns i det internationella samtalet, och som ofta ställs på sin spets i internationellt samarbete.

Den andra punkten uppvisar motsatt måluppfyllningsförhållande. Här kommer en mindre del av personalen att direkt fördjupa sina kunskaper om de centrala begreppen, och skapa vägar att omsätta den kunskapen i verksamheten på SHMM. På så sätt får de indirekt en

ökad internationell självkänsla och stärker sin egen och myndighetens plats i världen genom sin närvaro i nätverk och på konferenser.

KONKRETA FÖRSLAG FRÅN MYNDIGHETENS PERSONAL

Under arbetets gång, har det framkommit en rad förslag från enskilda medarbetare på konkreta steg som kan tas i nuläget, för att komma närmare måluppfyllelsen. Det är viktigt att åtgärderna inte upplevs som måluppfyllande i sig själva, utan att de omges av ett pågående samtal om internationell verksamhet på enheterna och på myndigheten i stort. Förslagen ska alltså ses just som tips och förslag, som är ett steg på vägen, och meningen är att listan ska fyllas på med tiden:

1. Upprätta en gemensam kontaktdatabas (uppfyller målet med bättre kommunikation)
2. Att regelbundet kolla några relevanta internationella hemsidor (uppfyller målet med ökad internationell medvetenhet)
3. Skicka julkort för att upprätthålla långvariga kontakter (uppfyller målet med kontinuerlig internationell samverkan)
4. skapa ett nätverk för nya nationella forntidsutställningar i Europa (uppfyller målet med internationell medvetenhet och samverkan)
5. En rubrik för resor – planerade och reserapporter – i nyhetsbrevet (uppfyller målet med bättre kommunikation)
6. Deltagande i ICOM:s olika kommittéer (uppfyller målet med ökad internationell medvetenhet och samverkan, och bidrar dessutom till en ökad medvetenhet om de centrala begreppen demokratisering, osv.)

LITTERATUR

- Azar, Mikael 2004 'Den koloniala bumerangen och kulturdiskursen'. *Mångfald i kulturlivet*, red: Oscar Pripp (ss 13-22). Mångkulturellt centrum, Stockholm.
- Cornell, Per; Nils Johansson och Lars Redin 2001 'Ett möte mellan Sverige och Nicaragua'. *Fornvännen* 96 (2001) (ss 169-
- Janson, Sverker; Erik B. Lundberg & Maj Odelberg 1989 *Tiotusen år i Sverige*. Museiarkeologi nr 3. Statens historiska museum, Stockholm.
- Lowenthal, David 1985 *The Past is a Foreign Country*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Odelberg, Maj 1977 *Lägret, Krubban och Ädelman större: Kvarteren kring Historiska Museet*. Statens Historiska museum, Stockholm.
- Olsson, Ola 2004 'Historiska Museet i Österled. Nytt nätverk: National Historic Museums from the Baltic to the Black Sea'. *Kulturmiljövärd* 2/2004 (ss 58-60).
- Pagrotsky, Leif 2005 'Nye kulturministerns nyårslöften'. *Aftonbladet* 2005-01-01.
- Pripp, Oscar (red) 2004 *Mångfald i kulturlivet*. Mångkulturellt centrum, Stockholm.
- Regeringskansliet 2005 'Målen för en nationell kulturpolitik'. Regeringskansliets hemsida: <http://www.regeringen.se/sb/d/1897>.
- Riksantikvarieämbetet 2004 *Kulturarv är mångfald! Fördjupad omvärldsanalys för kulturmiljöområdet 2004*. Riksantikvarieämbetet, Stockholm.
- SOU 2003:121. *Internationella kulturutredningen 2003*. Kulturdepartementet.

FÖRKORTNINGAR

BAMS	British Art Medal Society
CIN	Commission International Numismatique
FIDEM	Internationell organisation för medaljkonst med möten vartannat år, där KMK har haft kontakter sedan 1950.
ICOM	The International Council of Museums - en internationell organisation för museer och yrkesverksamma inom museiområdet. Syftet är att utveckla och förbättra världens museer.
ICOMON	en sammanslutning av alla monetära museer i världen. (International Committee for Money and Banking Museums)
KMK	Kungl. myntkabinettet
KUG	Kulturarv Utan Gränser
NNU	Nordisk Numismatisk Union
SHM	Statens historiska museum
SHMM	Statens historiska museer – myndighet med ansvar för SHM, KMK och Tumba bruksmuseum.
SMVK	Statens Museer för Världskultur – myndighet med ansvar för Etnografiska Museet, Världskulturmuseet, Östasiatiska Museet och Medelhavsmuseet.

BILAGOR

BILAGA 1.

LISTA ÖVER TILLFÄLLIGA UTSTÄLLNINGAR

Listan täcker merparten av de tillfälliga utställningarna vid Historiska Museet och Kungl. myntkabinettet från 1940 till 2005. **Fet stil** markerar utställningar med uppenbar internationell inriktning. *Kursiv stil* markerar utställningar som har producerats på KMK efter flytten från Historiska Museet. Stjärnorna framför några av titlarna är markörer för särskilt uppmärksammade och välbesökta utställningar.

Källa: Sammanställning i *Bakgrundsmaterial: Historiska Museet firar 60 år på Narvavägen* av Jenny Fransson och Carin Orrling, SHMmk, med kompletterande information från Eva Wiséhn på KMK, Mari-Louise Franzén på SHMs och Marie Bennerdt, SHMmk).

1940

★Folk och försvar

1941

Svensk klosterkultur

Minnesutställning över Hjalmar Stolpe

1942

Sveriges gamla värn och fästen

Fynd från Käringsjön

1943

Retrospektiv utställning av Erik Lindbergs medaljkonst

Modern italiensk medaljkonst

1944

Modern finländsk medaljkonst

1945

Från Atlantican till Röde orm. Sveriges forntid i svensk bildkonst

Orientalisk textilkonst sedan 1600- och 1700-talen i svensk ägo

1946

Av krukmakarens lera. Husgeråd av lergods from genom fem årtusenden

Norskt och engelskt i svensk gotik. Bl. a skulpturer från 1200 -talet

Ibero-amerikanska mynt

1947

Byggnad och samhälle Uppsala domkyrkas restaurering Utställning av museifotografier

Elias Brenners liv och verk, anordnad med anledning av 300-års minnet av hans födelse

Altarbondad för Skövde krematorium, komponerad av Alf Munthe, utförd av föreningen Handarbetets Vänner

Medeltida skrift i Sverige. Böcker och urkunder i medeltidens Sverige

1948

Kalmar, medeltida riksfäste. Fynd och forskningar kring Kalmar slott

Eksjötaketets målade bilder

1949

Ingeborg Wettergrens textila konstverk. Retrospektiv utställning

Albertus Pictor, målare och pärlstickare. Textilier och kalkmålningar från 1400-talet.

1950

Några textilkompositioner av den år 1949 bortgångne konstnären Bror Geijer Göthe.

Utställning av det nya förslag som framkommit i en tävling rörande restaurering av Uppsala Domkyrka

Mina mynt berätta. Gustav V:s minnesutställning

1951

Reliker och relikvarier från svenska kyrkor

Glasmålningar från Skara Domkyrka utförda av Bo Beskow. Utställningen omfattar det nu färdiga 5:te korfönstret samt skisser och kartonger till några av de övriga fönstren

De inlämnade tävlingsförslagen till ny prägel å rikets mynt

1952

Nyfunna kalkmålningar i Marienkirche i Lübeck. Medeltida kalkmålningar i Finlands kyrkor
Akvarellstudier utförda av den finländska konstnärinnan Catharina von Rauch
Nyförvärv under senare år, däribland gåvor från Samfundet Kungl. Myntkabinettets

1953

Forntida stormannagravar. Fynden från Högom vid Sundsvall och Tuna i Västerås
Stockholm som medeltida konstcentrum. Utställningens yttre ram efter tävling av Konstfackskolans
elever
Myntskatten som pojkar fann i Bålsta

1954

Stenåldersfolket i sanningslandet. Liten utställning om vittnesbörd om stenåldersliv norr om polcirkeln
Licum genom 50 år

1955

Från Bibelns land. (Föremål utlånade av Israels regering, kompl. föremål ur svenska samlingar)
Retrospektiv utställning om textilateljén
Liciums 50-åriga verksamhet
Internationell medaljutställning. Modern medaljkonst

1956

Mariafönstret till Skara domkyrka
Överhögalsbonaderna
Från Skånes gånggrifter

1957

Folkungatid. Konstverk från svensk höggotik
Alvastra kloster, ett svenskt medeltida kulturcentrum
Utställning av tre medeltida mässhakar efter konservering

1958

Leva vid vattnet. Från älvar och fjällsjöar. Riksantikvarieämbetet visar fotografier
Konservering - rekonstruktion. Den europeiska byggnadsminnesvårdens aktuella problem
En gustaviansk samlare. Bilder i svensk historia och topografi ur Schering Rosenhanes bibliotek

1959

Mynten berättar om det gamla Israel
Ad patriam illustrandam. Svensk fornforskning och fornvård från 1600-talet fram till våra dagar
Utställningar av "veckans föremål"
Fältarbeten och fynd år 1959
Fogelbergs marmorstatyer placerades i entréhallen

1960

Från Kåseberga till Maavas. Svenska bygder i flygbild. Fotograf: Lars Bergström Jr
Bror Marklunds skulpturer på Statens Historiska museums fasad samt arbetsmaterialet till dessa
Rikets vapen och flagga
Erik den helige
Lag och rätt i det medeltida Sverige

1961

Forntida konst från Tjeckoslovakien
Fotoutställning "Hällristningar i Norrköpingstrakten"

1962

Arvtagare från Newton och Linné
Mönster från nordisk guldålder och vikingatid i moderna sidenvävnader

1963

Tävlingsförslag till affisch från museet
Cirkelns poesi. Medaljer och medaljförsök 1955-1962 av Olle Adrin
Från fångstman till stadsbo. Bebyggelsearkeologiska undersökningar i Sverige under senare år

1964

Dikt och ton i det medeltida Sverige
Skellefteå landskyrka omdanas. Prov på moderna restaurerings- och konserveringsproblem
Fynd från Glimmingehus vallgravar

Gyllene forntid. Nordiskt guldsmede

1965

Nubien och Abu Simbel

Ansgars Birka. En vikingatida handelsplats

Restaurera och bevara, en utställning om byggnadsvård och miljöskydd

1966

Arkeologi från luften, en flygfotoutställning från Bonn

Läkekunst i lera

Innanför historiens portar

Hänt 1066

1967

Etruskernas konst och kultur

En spanjor ser på svensk medeltid, teckningar och målningar av Ramon Cavaller

Stormåhren, ett vikingatida slaviskt rike

Stöde kommer till stan

Textilskatter från Polen

Vikingarnas värld

Tre smeder

Arkeolog 1967

Reformationen i kyrkan

Forntidsbygd i Mellannorrland

De mörka skeppens män

Mälarprovinsernas bank

Mynt ur B af Klerckers samling

Saltskogsskatten

Forntid på frimärke

Modern polsk medaljkonst

1968

Forntidsbygd i Mellannorrland

Till Gaudi

Haaken Gulleon skulptör

Gyllene forntid

Fabeldjur, grafik av Gunnar Söderström

Finmuseum - funktionellt museum

Tecknat för barn

Grottkonst från Dordogne

Erik rödes Grönland

Helgö - liv och arbete i ett forntida svenskt samhälle

Journalist med kamera

Den ärbara vällusten. Mat och dryck i forntid och medeltid.

Ockuperad stad - Prag augusti 1968.

Sagofigurer från Kungsängen.

Moderna svenska medaljer.

Sveriges riksbank 300 år.

Axel Wallenberg, medaljer, skisser och porträtt

Modern finsk medaljkonst.

Kunl. Myntkabinettets Vänner 1948 - 1968

1969

Den ärbara vällusten. Mat och dryck i forntid och medeltid

Täbybygd

1000-tals mässhake från Dokkum

Bergslagsbygd

Himmel och helvete

Som vi ser dem

Byggt i Norge

Det historiska Prag

Vävkompositioner

Miljöer, Förhistoria - Medeltid

Nädens barn, oljetryck, från Varbergs museum

Museum i rörelse, presentation av museets vandringsutställningar

Fornminnesvård i bild

Vikingajul, barnteckningar

Bishop Hill, svensk koloni på prärien

Ida Malms träskulpturer

Myntskatten från Hälta
Myntinskrifter från vikingatiden
Myntskatten från Karolinska sjukhuset

1970

Kulturlandskap – vad är det för nå't-

Konstskatter från Utrecht

Johanniterorden

Guldskatter från Karpaterna

Jerusalem i går och i dag

Forntid i bild

Från drottning Blanka till drottning Astrid

Den heliga Birgitta och Vadstena

Modern svensk medaljkonst

1971

Falu gruva genom seklerna

Vandringstställningar 1970

Bulgariska bilder

Hällristningar, fotografier av Pehr Hasselrot

Jägare och bönder

Afrikanska vävnader

Islandia

Johann Carl Hedlinger, en schweizare i Sverige

Skatter från Cypern

Mellan två världskrig, mynt och sedlar från Estland, Lettland och Litauen

Svenska barn slöjdar

Jula tillsammans

Välstånd ? Hallstatt. Gruvor och handel i Europas mitt 2500 före EEC

100 pence på pundet. Nya mynt i England

Sedelförslag och sedlar 1747 -1907

Dollarn i guld och på papper

Japans yen

7 medaljmakare

1972

Svenska barn slöjdar för det levande ljuset

Masada, judarnas sista kamp mot romarna

Bilder från Israel

Fritt broderi

Viking, viking

Från Bagdad till Birka

Etruskerna

Kungen gräver

Nya svenska mynt

Spel och dobbel

16 000 mynt från Gustav Vasas Västerås

Gustav VI Adolfs gåvor till Kungl. Myntkabinettet och Medelhavsmuseet

1973

Två faraoner - 6000 år egyptisk konst, i samarbete med Medelhavsmuseet

Barna Hedenhös, teckningar av Bertil Almqvist

Sveriges kyrkor

Birgitta och det heliga landet

Eugen Erhardt, en särartad medaljkonstnär

Svenska Numismatiska föreningens 100-årsjubileum

Numismatik och myntsamlade

Daler, krona, öre

1975

Expedition Karthago

Blinda och döva barn

Dyker i Karthago

Gustaf VI Adolfs gåvor

Tärna - förvandlad bygd

Hunner, germaner och avarer

Textilkonservering i Norden

Svenska byggnadsminnen på frimärken

Värt att vårda

Arkeologi på Gotland och Stavers skatt

Kemijoki 8000

O, forna tiders kvinnor

Julkrubbor

Vendelfrimärken

1976

Valamo kloster

Estlandssvenska kyrkominnen

★Sigismund Vasa och hans sönder

Färöbilder

1977

Efter Syndafloden: Ur, Babylon, Nineve

Från Potta till Skärva

Hällristningar

Vikingastäder

1978

Ristat i trä

Ett år efter syndafloden

Mesopotanisk arkitektur

1979/1980

★**Guldet från stäppen**

★**Båtgravar från Vendel, Valsgärde och Sutton Hoo**

★**Trakernas gyllene paradiset**

Vårt arv, gruppen argentum

ATA 100 år

1981

Kvinnofolksgöra

Asatro. Forntid på frimärke

Normanderna på Sicilien

Bokbindaregesällskapet i Stockholm 350-årsjubileum

★**Vikings**

Isländsk textilkonst

1982

1000 år i Sverige. Från Asar till Vasar

Johnny Roosval: Forskaren, läraren

Öriken: Orkney och Shetlandsöarna

Nytt från arkeologiska utgrävningar

Gärdet fyller 50 år

1983

Bulgarien – röster från sju sekler

Riksgropen Akt II

De foro vida. Gutarna och deras grannar

Vikings i österled

1984

Lindström och gudarna

Flygarkeologi

Myter

Bilder från ovan

Folkulturens pärlor

Nutida kyrklig textil

1985

★**Islam, konst och kultur**

1986

Nicaragua i miniatyr

Arkeologi för barn. Teckningsutställning

Fornverkstan 10 år. Teckningsutställning

Folklig religiös konst från Polen

Birka på Björkö

Textilkammaren, ny basutställning
Vikingatid, svensktid, nutid
Konstskatter från Tyska Demokratiska Republiken

1987
Ärkebiskoparna från Bremen
Vikingar
Luftangrepp
En dag på Helgö
Irland, den gåtfulla ön

1989
Grönländsk konst
Glänsande gudaoffer. Bronssköldarna från Fröslunda i Västergötland
Konservatorn i fokus
Sankt Göran och draken
Kameran som tidsmaskin

1990
Ätten Brahes bibliska bilder
Birka i vikingarnas värld
”Frihet är det bästa ting?”
Alla tiders landskap

1991
Tecken i sten. Om hällristningarna i Vitlycke. Fotoutställning
★Ecuador, jorden och guld
Olle Ohlsson silver och guldsmedskonst
Jirí Kolár, bildens poet
Riddarvapnen från Sonnenburg, ett återfunnet krigsbyte
Birgittinska textilier
★Latvija, sagan om Lettland

1992
V x Valamo
Katarernas land
Birka - en stad i vikingarnas land
Sparbössor och dess historia under 2000 år
Spår av liv- En utställning av textilkonstnärinnan Anita Graffman
Gammelstad ? kyrkan mitt i byn
Bärnsten - Guld från Östersjön

1993
★Den svenska historien

1994
Hasard genom tiderna
★Guldrummet invigs 5 oktober

1995
Labyrinter
Ädla tendenser. Framtidens fornform

1996
Tidernas kyrka
★Kult kraft kosmos
Krakóws Julkrubbor

1997
★Den starka kvinnan
★Romerska speglingar
Medeltida vävnader och broderier i Sverige
Ormens Eldbädd
Kvinnliga motiv på sedlar.
KMK:s nya utställningar på Slottsbacken invigdes av H.M. Konungen den 11 juni.
Årets nyförvärv till Kungl. Myntkabinettet.

1998

★Arkeologiska arketyper

Prag möter Stockholm.

Gudinnebilder och glömda spår

Arkipelag :Konstutställningar under kulturhuvudstadsåret

Samlarens klenoder. I samband med SNF:s 125-årsjubileum

1999

Skelett i garderoben.

Ett resande vaxkabinett.

Skatter från den islamiska världen

Gunvor Svensson Lundkvist - medaljkonst

Världens första euro

Myntskatternas magi. Basutställning om myntskatter funna i Sverige

Spara i bössa och bank - från de första sparbankerna och jordbrukskassorna

P.G.Thelander - medaljer

Tid är pengar - millennieutställning.

Spelkort och spelpenningar

2000

Dokument: Holocaust

När världsbilden vidgades

Vaxkabinettet, en studie i förakt

Berättelser från 14 millennier

Noll Koll

Glas – dagens konstnärer möter Historiska

Vikingarnas Birka

Jazz på medalj

Gyllene mynt och flöjten från Divje Babe - pengar från Slovenien

Galenpannan - Gustav IV Adolf i porträttkonsten

Silver, siden och sändebud

Myntfynd i Blekinge

Svenska spelkort

2001

Inskrifter Lenke Rothman

★Uställningen Vikingar

Arkitektur och makt. Utställning i anslutning till Arkitekturåret

En historia om spekulation - från tulpanlök till IT-bubbla

Stjärnglans - filmens stora på medalj

"Jag vill smyga så tyst, så tyst genom livet" - Fredrika Bremer 1801-2001

FIDEM - de svenska medaljbidragen till den internationella utställningen i Weimar

Nickel - Satans koppar. Monterutställning till 250-årsminnet av nickelmetallens upptäckt

2002

Esther Shalev-Gerz, Två installationer

Gyllene arv, guldsmede förr och nu

★Dialog i mörkret

Rent bord skall göras

Maria Dubin

Spillingskatten

Vi minns Astrid Lindgren

Axplock ur samlingarna

Nordiska spelen 100 år

"500 mynt i ett spadtag"

Rosens år

100 år med de rätta figurerna - Öbergs spelkort 1902-2002

Euro - en utställning med anledning av införandet av euron inom EU

Harry Potter - mynt över bokhjälten

"Är vi inte alla bröder" - slaveriet på medaljer, mynt och sedlar

"När polletten föll ner". En utställning över Stockholmspolletter

Spillingskatten

"För skönhets skull" - kvinnomotiv på sedlar

2003

Bertil Vallien, Fiat lux

Memento Mori

En resa som ingen annan

Kensingtonstenens gåta

Häftlinge - Hitlers ofrivilliga falskmyntare

Ernst Nordin - medaljutställning

FIDEM - det svenska medaljbidragen till den internationella medaljutställningen i Paris

S:t Petersburg 300 år

Sedlar som konst. I samarbete med elever från Hässelby gymnasium

Visa mig vägen - Heliga Birgitta

Myntfynd från Halland

Grillfest - Bilklubbarnas kylarmärken

1453 - året då världen upphörde - till 550-årsminnet av Konstantinopels fall

Carl Snoilsky - en skald bland böcker och mynt

2004

★ Making Differences

Medeltid – dead or lajv

Olga & Ingegerd – vikingafurstinnor i öst

★ Textil konst för själen

Medeltida textilier (ny basutställning)

Argentina - "Silverlandet" - en utställning om Argentinas pengar under 400 år

Tre kronor - en svensk symbol

Myntfynd från Bohuslän

Das Vermächtnis der Mittagsfrau - sorbisk konst

Öppet hus i Tumba bruk

Olympiska tecken

Johan Ludvig Runeberg – "Högt bland Saarijärvis moar..."

Harry Martinson – till hundraårsminnet av en poets födelse

Ron Dutton – "From Landscape to Lunarscape"

I hjärtat av Iran

Samuel August Andrée – Till minnet av en polarforskare"

2005

Deliverance

★ Forntider (ny basutställning)

Den andra sidan av medaljen. Tre medaljkonstnärer visar sina verk.

FIDEM – Det svenska bidraget till den internationella medaljutställningen i Seixal, Portugal 2004.

Flamma stolt mot dunkla skyar – Svenska flaggans dag en helgdag

Det var en gång ...Hans Christian Andersen – 1805-2005.

Dag Hammarskjöld 1905 – 2005. Utställning med anledning av 100-årsminnet av Hammarskjölds födelse.

Höganäs

Designåret

Veckans affärer

BILAGA 2.

ENKÄTUNDERSÖKNING

MED ANLEDNING AV EN UTREDNING AV SHMM:S
INTERNATIONELLA VERKSAMHET, JUNI 2005.

BAKGRUND

Som ett led i en pågående utredning om SHMMs internationella verksamhet, vill jag kartlägga den faktiska internationella verksamheten under år 2005, hos samtliga Er medarbetare vid SHM och KMK. Utredningen syftar till att integrera den tämligen omfattande internationella verksamheten vid SHMM på ett tydligare sätt i de båda museernas totala verksamhet. Resultaten kommer att presenteras i en intern rapport, som i sin tur kommer att ligga till grund för formuleringen av ett strategidokument.

Den här enkätundersökningen syftar till att lyfta fram en praktisk individuell nivå, som inte syns i verksamhetsplaner och årsredovisningar. Det är av mycket stor vikt för den här utredningen att nå en förståelse av detaljerna i de praktiska internationella relationerna på individnivå, för att resultatet ska kunna bli av betydelse för de olika enheterna och enskilda medarbetare.

Kontakta mig gärna om Ni har några frågor, eller får problem med att fylla i enkäten. Den ifyllda enkäten kan sedan skickas till mig eller lämnas i mitt brevfack (vid ledningen).

Tack på förhand!

Anna Källén

Historiska Museet
Box 5428
114 84 STOCKHOLM

Telefon: 08-51955721
Mobiltelefon: 076-8763816
E-post: anna.kallen@historiska.se

NAMN:

ENHET:

- KMK
- SHM – ledningen
- SHM – kansliet
- SHM – samlingar
- SHM – medier och kommunikation
- SHM – utställningar och lärande

ANSTÄLLDES VID SHMM:

- före år 2000
- 2000-2004
- 2005

ÄR ANSTÄLLD SOM:

1. VILKEN ELLER VILKA AV FÖLJANDE INTERNATIONELLA VERKSAMHETER HAR DU I DIN YRKESUTÖVNING MEDVERKAT I UNDER DET HÄR ÅRET, ALTERNATIVT PLANERAR ATT MEDVERKA I UNDER ÅTERSTODEN AV 2005? SPECIFICERA ÄVEN DET LAND ELLER DE LÄNDER SOM VERKSAMHETEN GÄLLER.

- Utställningsarbete i utlandet
- Utlån med kurirresa
- Medverkan i seminarium eller konferens i utlandet
- Studiebesök i utlandet
- Aktiv medverkan vid utländskt besök vid SHMM
- Deltagande i internationellt nätverks- och utvecklingssamarbete
- Medverkan i EU-projekt
- Övrigt
- Ingen alls (gå i så fall direkt vidare till fråga 5 på nästa sida)

KOMMENTAR:

2. I VILKA FORMER BEDRIVS DIN INTERNATIONELLA VERKSAMHET UNDER 2005? SPECIFICERA VILKEN VERKSAMHET DET GÄLLER, OM DU HAR VALT FLERA OLIKA ALTERNATIV PÅ DEN FÖREGÅENDE FRÅGAN.

- Självständig verksamhet utan möten med andra människor
- Formella institutionella möten
- Formella individuella kontakter
- Individuella kontakter med inslag av vänskapsrelationer

KOMMENTAR:

3. VILKEN KONTINUITET HAR KONTAKTERNA?

- Nyetablerade kontakter
- Redan etablerade kontakter, från: liknande tidigare verksamhet på SHMM
 annan verksamhet och/eller annan arbetsgivare

4. ANSER DU ATT DIN INTERNATIONELLA VERKSAMHET UNDER DET HÄR ÅRET HAR PÅVERKAT DIN EGEN YRKESUTÖVNING I ÖVRIGT? MOTIVERA HUR OCH VARFÖR OCH/ELLER VARFÖR INTE.

5. VILKEN ELLER VILKA AV DE INTERNATIONELLA VERKSAMHETERNA PÅ DIN ENHET ANSER DU BIDRAR MEST TILL ATT UPPFYLLA DE UPPSATTA MÅLEN FÖR ENHETENS ARBETE? BESKRIV OCKSÅ PÅ VILKET SÄTT.

6. I VILKEN GRAD TYCKER DU ATT SHMM:S INTERNATIONELLA VERKSAMHET I SIN HELHET KOMMER DIG TILL DEL I DITT DAGLIGA ARBETE VID SHM ELLER KMK?

- inte alls i viss mån i hög grad helt och fullt

7. ANGE TILL SIST TRE BEGRÄNSANDE FAKTORER, SAMT TRE MÖJLIGGÖRANDE FAKTORER FÖR ATT DEN INTERNATIONELLA VERKSAMHETEN VID SHMM SKA KUNNA INTEGRERAS I HÖGRE GRAD ARBETET VID SHM OCH KMK.

BEGRÄNSNINGAR:

- 1.
- 2.
- 3.

MÖJLIGHETER:

- 1.
- 2.
- 3.